

Punerea în aplicare a Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale

Al 6-lea raport periodic, prezentat de România în temeiul articolelor 16 și 17 din Pact

Observații introductive

În observațiile finale din 2014, Comitetul pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale al Organizației Națiunilor Unite (denumit în continuare „Comitetul”) a solicitat României să prezinte al 6-lea raport periodic până la sfârșitul anului 2019. Prin urmare, având totodată în vedere prezentarea raportului cu o mică întârziere, actualul Raport național acoperă perioada 2014-2019. Întrucât este în curs de revizuire Documentul de bază comun pentru România, prezentul raport este structurat în două părți:

Partea I: „Informații generale”, care conține informații privind cadrul juridic și politicile din domeniile reglementate de Pact;

Partea a II-a: „Progrese înregistrate în aplicarea Pactului”, care include răspunsul la recomandările făcute în Observațiile finale ale Comitetului din 2014.

Informațiile selectate și compilate de experții din Ministerul Muncii și Protecției Sociale în coordonare cu cei din Ministerul Afacerilor Externe au fost oferite de diverse instituții românești, după cum se precizează în secțiunile de mai jos. Raportul a fost pus în dezbatere publică înainte de a fi adoptat de Guvernul României.

I. Informații generale

În partea aceasta se va pune accent doar pe modificările aduse cadrului legislativ ulterior perioadei cuprinse în ultimul exercițiu de raportare (în care au fost descrise în detaliu cadrul constituțional și cel legislativ).

1.1. La 23 decembrie 2011, a intrat în vigoare noua **Lege a asistenței sociale**, care marchează reforma sistemului național de asistență socială, cu cele două componente ale sale: beneficiile de asistență socială și serviciile sociale.

Printre valorile și principiile generale pe care se întemeiază acest sistem se numără: respectarea demnității umane, dreptul la liberă alegere a furnizorului de servicii, respectarea dreptului la autodeterminare, participarea beneficiarilor, proximitatea, egalitatea de șanse.

Serviciile sociale sunt accesibile pentru:

- toți cetățenii români care se află pe teritoriul României, au domiciliul sau reședința în România,
- cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, ai Spațiului Economic European și cetățenii Confederației Elvețiene,
- străinii și apatrizii care au domiciliul sau reședința în România.

A urmat modificarea a 15 acte cu putere de lege, prin care s-a revizuit cuantumul majorității beneficiilor de asistență socială, pentru a asigura un nivel de trai corespunzător beneficiarilor și familiilor acestora.

I.2. Legislația în domeniul **asigurărilor pentru șomaj și al stimulării ocupării forței de muncă** a fost modificată și completată de mai multe ori în perioada de referință, pentru a face mai flexibilă acordarea de măsuri active și creșterea atractivității acestora pentru angajatori și persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă.

Modificările vizează, de asemenea, îmbunătățirea procedurii de acordare a indemnizațiilor de șomaj, prin definirea clară și completă a tuturor categoriilor de șomeri care pot fi asigurați la Casa de Asigurări pentru Șomaj, obligatoriu dar și opțional, precum și îmbunătățirea serviciilor pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă.

I.3. Legea educației naționale nr. 1/2011, care a abrogat Legea nr. 84/1995, dezvoltă exercitarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale – dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase; prin urmare, o întregă secțiune din legea menționată anterior este dedicată educației persoanelor aparținând minorităților naționale, stipulând dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, la toate nivelurile, tipurile și formele de învățământ preuniversitar; forme de sprijin pentru elevi și studenți; reprezentare proporțională cu numărul de clase în organele de conducere ale unităților de învățământ.

I.4. Mai multe modificări legislative aduse OUG nr. 137/2000 privind **prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare** au eliminat toate referirile la posibile excepții din definiția actelor ilicite care manifestă discriminare; a fost instituită o prezumție relativă pentru persoana care prezintă fapte pe baza cărora se poate presupune că a avut loc un act de discriminare.

I.5. OUG nr. 18/2017 privind **asistența medicală comunitară** reprezintă o etapă importantă în cadrul eforturilor de a asigura accesul la asistență medicală integrată esențială și servicii comunitare persoanelor vulnerabile, inclusiv persoanelor aparținând minorității române; pe lângă reglementarea, la nivel de lege, a activității de asistență medicală comunitară (prin asistenți medicali comunitari, mediatorii sanitari și moașe), precum și a serviciilor sociale esențiale (prin intermediul asistenților sociali), se introduce, de asemenea, conceptul de centre comunitare integrate. Centrele comunitare integrate sunt finanțate prin Programul Operațional Regional 2014-2020 complementar proiectului privind serviciile comunitare integrate finanțate prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

I.6. Legea nr. 9/2018 a introdus un nou domeniu de activitate al instituției **Avocatul Poporului**, respectiv **Avocatul Copilului**, coordonat de un adjunct al Avocatului Poporului. Avocatul Copilului acționează în scopul promovării și protejării drepturilor copiilor în vârstă de până la 18 ani, susține și încurajează respectarea și promovarea drepturilor copiilor.

I.7. În 2015, Guvernul a aprobat **Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020**¹ (în continuare „Strategia privind reducerea sărăciei 2015-2020”), în urma unui studiu de fundamentare² elaborat cu sprijin din partea BIRD și BM, în parteneriat cu MMJS. Documentul strategic actual se bazează pe eforturile anterioare pentru incluziune socială, și anume Planul național antisărăcie și promovare a incluziunii sociale.

Strategia a stabilit nouă intervenții cheie (definite ca pachet de măsuri și inițiative menite să combată o cauză din cele care creează sau mențin sărăcia): ocuparea forței de muncă, transferuri sociale,

¹ Disponibil online la http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/StrategyVol1EN_web.pdf

² Disponibil online la

http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/SF_BancaMondiala_EN_web.pdf

servicii sociale, educație, sănătate, locuire, participare socială, politici zonale și consolidarea capacității de reducere a sărăciei și de promovare a incluziunii sociale; nouă componente ale acestor intervenții cheie au fost considerate inițiative cheie pentru perioada 2015-2017.

Un prim raport sintetic de evaluare a progreselor înregistrate în aplicarea măsurilor Strategiei analizează o selecție de date colectate pentru a extrage constatări de ansamblu privind situația la nivel sectorial și progresele înregistrate aici:

- atât rata de activitate, cât și rata de ocupare a forței de muncă au crescut din 2015, ajungând la 67,8% și, respectiv, 64,8% în 2018;
- în sectorul serviciilor sociale, elaborarea unui instrument de identificare a satelor sărace și a comunităților rurale marginalizate (Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România, BM, 2016);
- eforturile de îmbunătățire a echității în domeniul sănătății și a protecției financiare se pot observa în perioada analizată. Numărul de persoane per medic de familie/MG a crescut de la 1.607 în 2015 la 1.619 persoane în 2018;
- În domeniul politicilor regionale, obiectivele generale ale strategiei se axează pe reducerea decalajelor în funcție de zona de reședință sau regiune și pe creșterea calității vieții în zonele rurale și în zonele urbane mici;

În plus, MMPS, împreună cu SNSPA, în cadrul unui proiect finanțat de FSE și intitulat „*Incluziune și egalitate de șanse post-2020*”³, a realizat un nou studiu de fundamentare și un nou proiect de strategie pentru incluziune socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027, precum și un plan de acțiune corespunzător.

I.8. În vederea sprijinirii cadrului legislativ și instituțional pentru creșterea ratei de ocupare a forței de muncă, Guvernul a aprobat **Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020**.

Documentul s-a bazat pe o viziune integrată asupra politicilor relevante, din perspectiva atât a dezvoltării cererii, cât și a gestionării ofertei pe piața muncii. Măsurile avute în vedere pentru punerea în aplicare a strategiei pentru perioada 2014-2020 au fost reunite în jurul a 4 obiective specifice: creșterea ocupării în rândul tinerilor și prelungirea vieții active a persoanelor în vârstă; îmbunătățirea structurii ocupaționale și participării pe piața muncii în rândul femeilor și persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile; dezvoltarea unei resurse umane cu un nivel înalt de calificare și competențe adaptate la cerințele pieței muncii; și îmbunătățirea mecanismului de fundamentare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor cu impact pe piața muncii.

I.9. Strategia Națională de Sănătate 2014-2020 vizează creșterea accesului la serviciile de sănătate de bază pentru toți, în special pentru cei vulnerabili și dezavantajați; documentul este centrat pe pacient și prin acesta se depun eforturi pentru o alocare mai eficientă a resurselor financiare prin descentralizarea managementului sănătății și transferul competențelor către comunitățile locale, dar și prin conștientizarea populației cu privire la principalii determinanți ai bolilor și la importanța adoptării unor comportamente sănătoase.

Obiectivele specifice ale strategiei vizează îmbunătățirea situației în domenii precum: starea de sănătate și nutriție a mamei și copilului; sarcini sigure; reducerea mortalității și morbidității prin boli transmisibile (de exemplu, boli care pot fi prevenite prin vaccinare, TB, HIV/SIDA, hepatite); controlul sângelui uman; îmbunătățirea intervențiilor de promovare a sănătății care vizează principalele cauze ale bolii; prevenirea celor mai frecvente cancere; sănătatea mintală; sănătatea mediului; accesul la tratamentul bolilor rare; activitatea de transplant; îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate la toate nivelurile (cu accent pe sănătatea comunitară, asistența medicală

³ INCLUZIUNE ȘI EGALITATE DE ȘANSE POST-2020 – Cadru strategic național de politică pentru incluziunea socială și egalitatea de șanse post 2020 (cod SMIS 129157)

primară, asistența medicală ambulatorie de specialitate, sistemul integrat de urgență, regionalizarea serviciilor spitalicești, serviciile paliative).

I.10. Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului are ca scop îmbunătățirea accesului copiilor la servicii de calitate, adaptate nevoilor lor specifice; reducerea decalajelor sociale între diferite categorii de copii, precum și a numărului celor aparținând unor categorii considerate în prezent vulnerabile (copii din familii sărace, copii din mediul rural, copii romi, copii cu dizabilități, copii victime ale violenței etc.); încurajarea participării copiilor la luarea deciziilor care îi privesc. Strategia a crescut, de asemenea, vârsta minimă pentru instituționalizarea copiilor și a pus bazele închiderii instituțiilor rezidențiale de tip vechi.

Strategia a mutat accentul de la asistența pasivă la elaborarea de măsuri individuale de protecție socială în jurul protecției familiale și responsabilității individuale pentru a se concentra asupra copilului și familiei, inclusiv printr-o creștere a acoperirii serviciilor la nivel local, pentru o identificare timpurie a copiilor vulnerabili și o intervenție rapidă.

Modificările aduse de punerea în aplicare a strategiei au avut ca scop coordonarea măsurilor sociale cu cele din alte domenii responsabile de drepturile copilului, în special educația și sănătatea.

I.11. Strategia națională privind reducerea părăsirii timpurii a școlii 2015-2020 a fost adoptată în cadrul eforturilor MECS de a reduce abandonul școlar și părăsirea timpurie a școlii și, în consecință, de a atinge atât obiectivele naționale, cât și cele din Strategia Europa 2020; strategia asigură coordonarea tuturor politicilor naționale și combină o serie de măsuri de prevenire, intervenție și compensare, cu accent pe intervenții la nivel de școală și elev. Aceasta se bazează pe patru piloni strategici:

1. Asigurarea accesului la educație și o educație de calitate pentru toți copiii prin dezvoltarea și consolidarea accesului la îngrijire și educație timpurie a copiilor;
2. Asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți copiii, cu ajutorul sistemelor de avertizare timpurie și de intervenție timpurie;
3. Reintegrarea în sistemul de educație a persoanelor care au părăsit timpuriu școala prin programe adecvate (programe A Doua Șansă);
4. Dezvoltarea și acordarea sprijinului instituțional adecvat.

I.12. În 2014, s-a revizuit Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2012-2014 și s-a adoptat un nou document strategic pentru perioada 2015-2020. Noul document⁴ urmărește implicarea activă a autorităților publice locale și centrale, precum și participarea activă a societății civile rome la activitățile destinate creșterii incluziunii socio-economice.

II. Progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a Pactului și răspunsurile la recomandările formulate de Comitet în urma revizuirii lor din 2014

II.1. Aplicarea la nivel intern a tratatelor ONU privind drepturile omului

Instituțiile naționale responsabile de formarea inițială și continuă a magistraților și a avocaților oferă formare specializată privind protecția internațională a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, axată pe elementele substanțiale ale protecției drepturilor omului. Ca atare,

⁴ Prezentare detaliată în raportul periodic privind punerea în aplicare a PIDCP, pct. 36-40, disponibil la https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fROU%2f5&Lang=en

elementele de fond cuprinse în diferite tratate internaționale privind drepturile omului sunt prezentate și examinate în cadrul formării juridice profesionale.

II.2. Instituții naționale pentru drepturile omului

La pct. 5 din Observații finale se menționează trei instituții românești care au ca activitate promovarea și protejarea drepturilor omului și combaterea discriminării – Avocatul Poporului, CNCD și IRDO – și se ia act de faptul că domeniile lor de competență par să se suprapună. *Anexa 1* conține o scurtă descriere a acestora, pentru a clarifica faptul că această suprapunere a competențelor este doar aparentă, deoarece aceste instituții au roluri și competențe care acoperă diferitele aspecte ale protecției drepturilor omului (protecție, promovare, monitorizare și sancționare) și care se completează reciproc.

În ceea ce privește instituțiile CNCD și Avocatul Poporului, competențele acestora nu se suprapun, una dintre ele lucrând pe motivele speciale, cealaltă pe motivele generale. Spre deosebire de Avocatul Poporului, CNCD are atribuții de jurisdicție administrativă, urmează principiile contradictorialității și echității în procedura sa, iar scopul său este de a emite acte juridice administrative care se supun controlului instanțelor în cadrul procedurii de soluționare a cererilor în contenciosul administrativ. Astfel, CNCD are competență să investigheze, dar în comparație cu Avocatul Poporului, CNCD poate totodată să constate și să sancționeze faptele de discriminare. În același timp, Consiliul elaborează și aplică politici publice în domeniul nediscriminării.

Mandatul IRDO se concentrează asupra componentelor de promovare și conștientizare, fără a ignora alte aspecte, precum cercetarea sau cooperarea internă și internațională, raportarea și informarea.

II.3. Maximul de resurse disponibile

II.3.1. În 2011, au fost revizuite toate programele dedicate familiilor cu copii sau persoanelor vulnerabile.

Beneficiile de asistență socială, în funcție de scopul lor, se clasifică astfel: a) beneficii de asistență socială pentru prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială; b) beneficii de asistență socială pentru susținerea copilului și familiei; c) beneficii de asistență socială pentru sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale; d) beneficii de asistență socială pentru situații deosebite.

În perioada de referință, începând cu 2014, alocările bugetare pentru toate programele de asistență socială depuse au crescut constant și au ajuns la 3,48 miliarde EUR în 2019, astfel cum se arată în *Anexa 2*.

Sumele menționate în *Anexa 2* se referă numai la alocarea fondurilor care este inclusă în bugetul anual al MMPS; totuși, o parte din beneficiile de asistență socială sunt finanțate din bugetele locale.

În ceea ce privește resursele alocate dezvoltării sistemului național de servicii sociale și combaterii sărăciei și excluziunii sociale, Legea bugetului de stat prevede:

A – Finanțarea sistemului de protecție a copilului;

B – Finanțarea centrelor publice pentru persoane adulte cu handicap;

F – Cămine pentru persoane vârstnice.

B – Drepturile asistenților personali ai persoanelor cu handicap grav sau indemnizațiile lunare;

D – Cămine pentru persoane vârstnice.

II.3.2. De asemenea, MMPS derulează din 1998, fără întrerupere, **programul de subvenții pentru asociații, fundații și grupuri religioase recunoscute** care înființează și gestionează unități de asistență socială. Începând din 2016, programul se derulează prin intermediul ANPIS. Grupurile

religioase recunoscute prin lege sunt eligibile din 2018. În 2018, programul a avut 8.729 de beneficiari pentru 17.996.199 lei alocați.

II.3.3. În perioada 2011-2019, combaterea sărăciei și a excluziunii sociale a continuat să fie o prioritate națională, iar programele desfășurate de MMPS s-au axat în principal pe persoanele vulnerabile și, de asemenea, pe familiile cu copii. *Anexa 2* conține o descriere detaliată a tuturor programelor implementate în prezent pentru a reduce sărăcia și a promova incluziunea socială a tuturor grupurilor vulnerabile. *Anexa 3* detaliază datele administrative privind numărul de beneficiari și suma lunară plătită anual pentru fiecare beneficiu de asistență socială. Cifrele, astfel cum au fost reflectate de EUROSTAT, arată:

- că procentul persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială a scăzut la 31,2% în 2019, comparativ cu 40,3% în 2014;
- o scădere a procentului persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială după transferurile sociale de la 25,1% în 2014 la 23,8% în 2019;
- că, în cifre absolute, în 2019, numărul persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială a înregistrat o scădere vizibilă la 6 milioane de persoane, comparativ cu 9,11 milioane de persoane în 2008;

De asemenea, conform cifrelor din *Anexa 3*:

- numărul lunar de beneficiari ai alocației pentru susținerea familiei a scăzut de la 277.624 de beneficiari în 2015 la 257.538 de beneficiari în 2017 și 224.437 în 2018;
- numărul lunar de beneficiari ai ajutorului social a scăzut de la 245.545 de beneficiari în 2015 la 233.966 beneficiari în 2017 și 202.976 în 2018.

Aceste scăderi au fost determinate de creșterea salariilor și a veniturilor asimilate salariilor, a pensiilor, precum și de măsurile de activare adoptate în 2018, pe baza modificărilor aduse Legii privind venitul minim garantat.

Autoritățile vor continua reformasistemului de beneficii de asistență socială și a eficienței acestuia, în special reforma beneficiilor bazate pe testarea mijloacelor de trai: *venitul minim garantat*, *alocația pentru susținerea familiei și ajutorul pentru încălzirea locuinței*, acordate persoanelor celor mai vulnerabile, pentru a le asigura un venit minim.

II.3.4. Îmbunătățirea capacității administrative

Începând din 2012, au fost elaborate mai multe programe, finanțate din fonduri naționale sau europene, pentru consolidarea capacității administrative, din perspectiva infrastructurii, precum și în ceea ce privește resursele umane și asistența socială oferită beneficiarilor.

II.3.4.1. Programele de interes național „Servicii comunitare la domiciliu pentru persoanele vârstnice dependente”, precum și pentru creșterea capacității administrative și de răspuns a serviciilor locale de asistență socială au fost implementate începând cu 2018, cu un buget total de 114.400,72 mii lei. Descrierea detaliată a acestora se găsește în *Anexa 12*.

II.3.4.2. De asemenea, se acordă de la bugetul de stat finanțarea cheltuielilor de investiții și reparații capitale pentru centrele de zi și rezidențiale (de exemplu completarea dosarului pentru obținerea autorizației de securitate la incendiu).

II.3.4.3. Finanțarea măsurilor de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale s-a realizat, de asemenea, din fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI), iar asistența tehnică s-a acordat în cadrul Programului de Sprijin pentru Reforme Structurale (PSRS).

Fondurile ESI au ca scop îmbunătățirea competitivității țării prin consolidarea legăturilor dintre cercetare, inovare, domeniile de specializare inteligentă și sectoarele competitive, creșterea valorii

adăugate în sectorul IT, inclusiv utilizarea sistemelor de e-guvernare și promovarea investițiilor care răspund nevoilor în domeniul infrastructurii de transport, al mediului, al energiei și al prevenirii riscurilor la standarde europene.

Pentru perioada de programare 2014-2020, României i s-au alocat 43 miliarde EUR, în conformitate cu cadrul financiar multianual al UE. Din această sumă, alocarea pentru fondurile ESI este de 31 miliarde EUR. Alocarea pentru Politica de Coeziune (PC), care este finanțată din fondurile ESI, este de 23 miliarde EUR.

De asemenea, FEAD sprijină acțiunile statelor membre UE de a oferi asistență materială celor mai sărace categorii ale populației, inclusiv prin distribuirea de alimente de bază, rechizite școlare pentru copii, trusouri pentru nou-născuți, îmbrăcăminte și încălțăminte și produse de igienă.

Până în prezent, suma totală primită de la Comisia Europeană (inclusiv prefinanțare) pentru programele finanțate din fondurile ESI este de aproximativ 12,85 miliarde EUR, reprezentând aproximativ 42% din totalul fondurilor alocate de UE pentru programe.

În plus, de la COM (Comisia Europeană) s-au primit aproximativ 8,7 miliarde EUR pentru plăți directe în agricultură, oferind sprijin pentru venit fermierilor și promovând competitivitatea, durabilitatea și practicile agricole ecologice.

În ceea ce privește programele operaționale finanțate în cadrul PC și FEAD, în urma lansării cererilor de ofertă pentru aproximativ 99,8% din alocarea totală, Autoritățile de Management au semnat cu beneficiarii 8.380 de contracte de finanțare, cu o valoare totală de aproximativ 32,7 miliarde EUR, din care 26,6 miliarde EUR contribuție din partea UE (aproximativ 116% din totalul fondurilor alocate programelor operaționale).

II.4. Prevenirea corupției

II.4.1. Au fost adoptate două documente strategice pentru a consolida prevenirea corupției, pentru perioada 2012-2015 și, ulterior, pentru perioada 2016-2020.

Strategia națională anticorupție 2012-2015 (SNA 2012-2015) este prezentată în al 5-lea raport periodic privind punerea în aplicare a PIDCP⁵.

Scopul Strategiei 2016-2020 este de a promova integritatea, prin aplicarea riguroasă a cadrului normativ și instituțional în vederea prevenirii corupției. Documentul păstrează caracterul multidisciplinar și se adresează tuturor instituțiilor publice; a introdus indicatori de performanță privind riscurile asociate obiectivelor și măsurilor din strategie, precum și sursele de verificare, inventarul măsurilor de transparență instituțională și de prevenire a corupției, indicatorii de evaluare, precum și standardul general de publicare a informațiilor de interes public reprezentând puterea executivă, legislativă și judiciară, autoritățile publice locale, mediul de afaceri și societatea civilă.

În ceea ce privește mecanismele de prevenire a corupției, SNA 2016-2020 a păstrat misiunile de evaluare reciprocă și abordarea trihotomică de intervenție strategică în domeniul anticorupție (respectiv: i. prevenire, ii. educație și combatere, iii. platforme de cooperare) din documentul anterior. Evaluarea punerii în aplicare se realizează prin misiuni de evaluare tematice (evaluare de tip „peer review”), un instrument menit să evalueze și să faciliteze schimbul de bune practici privind punerea în aplicare a măsurilor de transparență instituțională și de prevenire a corupției în cadrul autorităților și instituțiilor publice.

⁵ Pct. 14–18, disponibile la adresa https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fROU%2f5&Lang=en

La nivel metodologic, strategia are ca scop dezvoltarea unui cadru legal unitar pentru evaluarea riscurilor de corupție la nivel central și pentru evaluarea ex-post a incidentelor de integritate, prin adoptarea de metodologii; două astfel de metodologii sunt deja adoptate și includ atât instrucțiuni procedurale, cât și instrucțiuni practice pe care fiecare instituție le poate prelua și adapta în funcție de propriile particularități.

În vederea sprijinirii capacității administrative pentru implementarea SNA, este în curs de desfășurare proiectul „Consolidarea capacității administrative a secretariatului tehnic al Strategiei Naționale Anticorupție 2016-2020”⁶; acesta va oferi următoarele posibilități: creșterea gradului de conștientizare a corupției în rândul cetățenilor; efectuarea unei evaluări a legislației privind protecția avertizorilor în interes public și migrarea funcționarilor publici către sectorul privat; organizarea și desfășurarea a 20 de misiuni de evaluare de tip „peer review”; elaborarea și diseminarea unui model general de bune practici identificate în urma derulării misiunilor de tip „peer review”; organizarea unei sesiuni de formare profesională pentru personalul din cadrul MJ și al unităților subordonate.

Un studiu privind sistemul de sancțiuni administrative și implementarea acestuia la nivelul administrației publice centrale, elaborat în cadrul proiectului „Mecanisme eficiente de control administrativ și de prevenire a corupției” (implementat de SGG și MJ) va contribui la punerea în aplicare a obiectivului SNA axat pe consolidarea mecanismelor de control administrativ.

II.4.2. Începând din iulie 2017, salarizarea personalului plătit din fonduri publice este reglementată de Legea-cadru nr. 153/2017; legea are ca scop eliminarea disfuncționalităților salariale existente în sistemul public de salarizare, respectând totodată principiul sustenabilității financiare și al predictibilității. Ca atare, salariile de bază se stabilesc pornind de la principiul ierarhizării lor atât pe verticală, cât și pe orizontală, în cadrul aceluiași domeniu, în funcție de complexitatea și importanța activității desfășurate.

II. 5. Măsuri de combatere a excluziunii sociale și a discriminării romilor

II.5.1. În 2011, în România a avut loc Recensământul Populației și Locuințelor. Deși populația stabilă generală a scăzut cu 7,2% în 2011 față de 2002, trei grupuri etnice au înregistrat o creștere a numărului membrilor lor: macedonenii (81,9%), romii (16,2%) și ceangăii (21,3%). Fiecare persoană participantă a avut posibilitatea să își asume fiecare subgrup din care face parte, pentru a reflecta în mod adecvat diversitatea existentă în cadrul grupului. O campanie națională în comunitățile de romi a contribuit la sensibilizarea publicului cu privire la recensământul populației. Ca urmare, numărul etnicilor romi autodeclarați a crescut ușor de la 535.140 (2002) la 621.573 (2011)⁷.

Recensământul populației și locuințelor următor se va efectua în 2021. Acesta este conceput ca un recensământ mixt, în care se vor utiliza metodele de colectare CAWI (autorecenzare – interviu web asistat de computer, constând în autocompletarea online a datelor în chestionarele de recensământ) și CAPI (colectarea datelor de către recenzori, prin interviuri față în față, cu ajutorul tabletelor), precedate de preluarea de date din surse administrative.

Modul de organizare a recensământului, și anume prin componenta de autoînregistrare online, oferă persoanelor libertatea totală de a completa chestionarele de recensământ cu răspunsurile pe care doresc să le dea, ceea ce elimină orice posibilă eroare de interpretare, acțiune sau înregistrare din partea altei persoane, respectiv a recenzorului.

Viitorul recensământ va fi însoțit de o campanie transparentă și integrată de comunicare și promovare, care se va desfășura pe o perioadă lungă de timp și al cărei scop va fi de a oferi tuturor

⁶ Finanțat de POCA 2014-2020

⁷ Informații detaliate pot fi consultate pe website-ul www.recensamantromania.ro, secțiunea Rezultate, Volumul II: Populația stabilă (rezidentă) - structura etnică și confesională

persoanelor, prin diverse canale și o multitudine de instrumente, cele mai importante informații privind scopul recensământului, organizarea și utilitatea acestuia. O parte importantă a campaniei vizează grupurile etnice, prin reclame, afișe, programe radio și TV și alte instrumente de promovare în limbile minorităților. Anumite elemente ale campaniei vor fi realizate în limba engleză și în limbajul semnelor.

II.5.2. Strategia de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome

II.5.2.1 Strategia dispune de un mecanism de monitorizare și evaluare, și anume Comitetul Interministerial de Monitorizare și Evaluare a Strategiei, constituit din reprezentanți ai instituțiilor publice centrale cu atribuții în implementarea strategiei, la nivel de secretar de stat.

Comitetul este condus de un secretar de stat al MFE, asistat de un secretariat tehnic și sprijinit de doi experți din cadrul ANR, Punctul Național de Contact pentru Romi din cadrul MFE, desemnat prin memorandum aprobat de prim-ministru, precum și de un reprezentant al SGG și un reprezentant al Cancelariei Primului-Ministru.

Întrucât perioada de implementare a strategiei se încheie în 2020, este în curs de derulare o evaluare, urmând a fi finalizată până la sfârșitul anului 2020.

II.5.2.2. ANR a lansat deja o recomandare de politică publică în domeniul incluziunii persoanelor aparținând comunității rome pentru perioada 2021-2027.

După cum s-a propus deja într-un document de politică publică, viitoarea strategie pentru perioada 2021-2027 propune o abordare actualizată a politicilor de incluziune a romilor, bazată pe date și se concentrează pe elaborarea de programe naționale în domenii prioritare, precum educația, ocuparea forței de muncă, sănătatea, locuințele, concentrarea asupra combaterii atitudinilor anti-romi și consolidarea culturii principiilor egalității și nediscriminării în rândul instituțiilor publice și al furnizorilor privați de servicii publice. Aceste priorități sunt fundamentate pe ample consultări publice locale cu romi și părți interesate pro-romi, precum și cu autoritățile publice locale implicate în incluziunea socială a romilor.

Viitoarea strategie pune accentul pe crearea unei culturi a principiilor antidiscriminare și egalității în rândul întregii administrații publice – atât la nivel central, cât și local – în toate domeniile de intervenție, ca o condiție prealabilă pentru combaterea atitudinilor anti-romi la toate nivelurile societății. De asemenea, elementul de noutate al acestei noi strategii este accentul pus pe responsabilitatea administrației publice locale în ceea ce privește incluziunea socială a romilor, prin intermediul unui mecanism participativ de identificare a problemelor și de prioritizare a măsurilor și alocare a bugetelor, în același timp accesând cu prioritate programe naționale mai degrabă decât fonduri europene.

II.5.3. Asigurarea de acte personale, inclusiv certificate de naștere

II.5.3.1. În perioada de raportare, s-au implementat diverse proiecte la nivel național și local pentru a oferi asistență și pentru a îmbunătăți situația romilor în ceea ce privește actele de identitate. Cele mai importante sunt enumerate în *Anexa 30 la al 5-lea raport periodic al României, prezentat în temeiul art. 40 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*⁸.

În plus, Planul de măsuri aprobat la nivelul Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date a enumerat demersurile pe care registrele de stare civilă trebuie să le facă în continuare pentru a se asigura că populația romă beneficiază de înregistrarea atât în registrul civil, cât și în cel național. Printre aceste demersuri se numără: contactarea punctelor focale locale și

⁸ Disponibil la

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fADR%2fROU%2f25710&Lang=en

județene române pentru sprijin în identificarea potențialilor beneficiari, a organizațiilor neguvernamentale locale în vederea identificării sprijinului acordat acestor beneficiari pentru a trece prin procedura administrativă; formare profesională în domeniul prevenirii și combaterii discriminării.

Date oficiale arată o creștere semnificativă a numărului de acte de stare civilă sau acte de identitate eliberate cetățenilor români de etnie romă. Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că legislația română privind actele persoanelor și înregistrarea stării civile respectă cu strictețe RGPD, care prevede că prelucrarea datelor privind originea etnică a persoanelor este interzisă, având în vedere domeniul de aplicare și obiectivele registrelor publice de evidență a persoanelor. În acest context, aceste persoane pot fi identificate atât timp cât declară afilierea etnică în fața autorităților publice locale sau a organizațiilor neguvernamentale implicate în aplicarea unor strategii specifice, care rămâne o alegere personală, dar nu prin înregistrarea informațiilor în registrele oficiale. Datele statistice pentru perioada de raportare arată o creștere a noilor intrări cu 131% în actele de stare civilă și cu 48% în registrul național în perioada 2013–2019 (a se vedea *Anexa 13*).

II.5.3.2. În 2016, modificările legislative au abordat situația copiilor a căror identitate nu putea fi dovedită, permițând înregistrarea nașterii unui copil chiar dacă, la internarea în spital, mama nu putea să prezinte un act de identitate ca dovadă a identității. În acest scop, chiar dacă nu are acte de stare civilă, mama poate înregistra nou-născutul printr-o declarație a identității sale, care se consemnează într-un proces-verbal; procedura are în vedere interesul superior al copilului și se bazează pe cerința ca fiecare copil să aibă o identitate. În plus, autoritățile statului vor lua măsurile necesare pentru a se asigura că mama dobândește un act de identitate.

II.5.4. Abordarea prejudecăților și stereotipurilor negative

II.5.4.1. Formarea profesională inițială și continuă a magistraților, a avocaților, a cadrelor de poliție și a funcționarilor publici

Începând cu 2006-2007, magistrații stagiați în primul an la INM beneficiază de o introducere în noțiunile de interdicție a discriminării și de căi de atac eficiente și jurisprudență internațională relevantă în materie; studiile se completează în anul II de formare cu cursul „Combaterea discriminării”.

Judecătorii și procurorii admiși în magistratură în urma unui concurs direct urmează, de asemenea, cursuri de formare profesională inițială în domeniul discriminării și infracțiunilor motivate de ură în Modulul Drepturile omului, precum și în cadrul seminarelor de drept penal.

De asemenea, se organizează constant evenimente de formare speciale (conferințe, seminare) pe tema nediscriminării, dintre care unele în cadrul programelor sau proiectelor implementate în parteneriat cu CNCD sau/și cu Romani CRISS.

Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților (INPPA) oferă o formare profesională inițială de 2 ani; în anul II se studiază protecția drepturilor omului. De asemenea, în cadrul sistemului de formare continuă, avocaților li se asigură conferințe și seminare privind protecția drepturilor omului în cadrul proiectelor co-implementate de INPPA și organizații guvernamentale sau neguvernamentale.

Programa instituțiilor de învățământ din cadrul MAI include subiectele necesare și relevante care asigură dezvoltarea competențelor profesionale în relațiile profesionale ale ofițerilor și subofițerilor de poliție cu cetățenii, astfel încât drepturile și interesele acestora din urmă să fie respectate și promovate în conformitate cu reglementările în vigoare.

Peste 2.350 de absolvenți ai Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” în perioada 2014–2019 și peste 11.595 de absolvenți ai școlilor de subofițeri de poliție și de jandarmi au beneficiat de formare profesională în domeniul drepturilor omului.

Institutul de Studii pentru Ordine Publică organizează cursuri de formare în domeniul drepturilor omului, la care participă cadre de poliție din structurile de ordine publică, cercetări penale, poliție transporturi. Scopul acestor programe de formare profesională este de a preveni discriminarea/abuzul în interacțiunea dintre polițist și persoanele aparținând grupurilor expuse riscului de discriminare. În perioada 2014–2019, la aceste cursuri au participat 2.100 de cadre de poliție din structurile de ordine publică, cercetări penale și transporturi.

Mai multe detalii privind aceste programe de formare profesională sunt prezentate în *Anexa 14*.

II.5.4.2. Combaterea prejudecăților și stereotipurilor negative

II.5.4.2.1. CNCD, în exercitarea funcției sale principale, a examinat cazuri de pretins tratament discriminatoriu bazat pe etnia romă și îndreptat împotriva persoanelor în mai multe sfere ale vieții. Numărul de cazuri înregistrate în fiecare an indică gradul de conștientizare a mecanismului în rândul publicului, precum și folosirea substanțială a acestui tip de petiție în diferite domenii de discriminare, cu aproximativ 50 de cazuri noi în fiecare an (detalii în *Anexa 9*).

CNCD continuă și activitățile de formare profesională; acesta implementează, din octombrie 2018 până în martie 2020, proiectul „10 ani de Implementare a Deciziei Cadru UE privind rasismul și xenofobia în România: provocări și abordări noi ale acțiunilor privind infracțiunile motivate de ură” – NoIntoHate2018⁹.

Proiectul are ca scop evaluarea impactului Deciziei-cadru a UE, identificând în același timp nevoile de îmbunătățire a legislației/politicilor în concordanță cu normele UE, precum și consolidarea capacității instituțiilor naționale antidiscriminare de a se implica în prevenirea infracțiunilor motivate de ură.

Proiectul urmărește folosirea expertizei unor grupuri de lucru instituționale pentru revizuirea cadrului legislativ prin propunerea de modificări, dacă acestea sunt necesare. Creșterea capacității instituționale se va realiza prin organizarea de cursuri de formare pentru persoanele direct implicate în procesul de înregistrare și raportare a infracțiunilor motivate de ură. În perioada august 2019–februarie 2020, experți din cadrul CNCD și al Institutului pentru Politici Publice, precum și un expert internațional în infracțiuni motivate de ură au organizat 12 sesiuni de formare (8 sesiuni pentru categoria profesională a magistraților și 4 sesiuni pentru categoriile profesionale de polițiști și jandarmi).

II.5.4.2.2. În perioada 2010–2019, Agenția Națională a Funcționarilor Publici a implementat 15 proiecte cu o componentă de formare, concentrându-se pe egalitatea de șanse și egalitatea de gen, precum și pe dezvoltarea durabilă. De asemenea, ANFP a implementat sau a participat la proiecte care includ formarea în domeniul drepturilor omului (a se vedea *Anexa 14*).

II.6. Realizarea egalității de gen

II.6.1. Reprezentarea corespunzătoare a femeilor în funcțiile publice reprezintă o preocupare constantă pentru autorități. Ca atare, ANES – organismul specializat din administrația publică cu atribuții în promovarea principiului egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați în

⁹ În parteneriat cu Institutul pentru Politici Publice și finanțat prin Programul „Drepturi, Egalitate, Cetățenie 2014-2020” al Uniunii Europene, conform Contractului de Grant nr. 809349 – NoIntoHate2018 – REC-AG-2017/REC-RRAC-HATEAG-2017

vederea eliminării tuturor formelor de discriminare bazate pe criterii de sex, în toate politicile și programele naționale – colectează anual de la administrația publică centrală date privind femeile și bărbații în poziții de decizie, care sunt transmise către Comisia Europeană.

Pentru evaluarea corespunzătoare a situației femeilor în poziții de decizie și pentru identificarea măsurilor necesare care trebuie adoptate în vederea îmbunătățirii reprezentării femeilor, ANES a efectuat mai multe studii:

- ✓ „*Situația femeilor și a bărbaților în poziții de decizie în administrația publică centrală 2019*”¹⁰;
- ✓ „*Reprezentarea femeilor și a bărbaților în alegerile pentru autoritățile publice locale 2016*”¹¹;
- ✓ „*Reprezentarea femeilor și a bărbaților în alegerile parlamentare din 2016*”¹².

Potrivit acestor date, la nivelul administrației publice centrale, nivelul decizional (începând cu directorul adjunct până la poziția de secretar general) este ocupat de 46,5% bărbați și 53,5% femei.

În ceea ce privește pozițiile alese la nivel local, în 2016 s-a înregistrat o ușoară creștere a numărului femeilor alese în funcția de primar și în consilii județene (a se vedea *Anexa 8*).

Reprezentarea femeilor și bărbaților în cele două camere ale Parlamentului, în cadrul ultimelor trei alegeri, a înregistrat o creștere netă în 2016, comparativ cu cele 2 alegeri parlamentare anterioare (a se vedea *Anexa 8*). Trebuie remarcat faptul că, în 2016, din numărul total de candidați la alegerile parlamentare, femeile au reprezentat 27,75%.

II.6.2. Măsuri pentru a asigura o repartizare mai echilibrată a responsabilităților profesionale și familiale între femei și bărbați

II.6.2.1. Programele de beneficii de asistență socială pentru familiile cu copii s-au diversificat în perioada 2011–2019. Unul dintre programele care vizează părinții activi pe piața muncii combină concediul de creștere a copilului și indemnizația pentru creșterea copilului cu indemnizația lunară aferentă stimulentei de inserție.

Cuantumul minim al indemnizației pentru creșterea copilului a fost majorat, de la 600 lei în 2011, la 85% din media veniturilor nete realizate în ultimele 12 luni din ultimii 2 ani anteriori datei nașterii copilului (cuantumul maxim este de 8.500 lei/lună).

Legislația privind concediul de creștere a copilului prevede, de asemenea, alte măsuri de protecție a locului de muncă pentru persoanele care au dreptul la acest concediu, ca de exemplu:

- interdicția, pentru angajatori, de a concedia persoanele care solicită concediul de creștere a copilului sau care se află deja în concediu de creștere a copilului ori primesc plata stimulentei de inserție; această interdicție se prelungește, o singură dată, cu 6 luni după ce persoanele se întorc la locul de muncă.
- la sfârșitul concediului de creștere a copilului, salariatul are dreptul de a reveni în condiții de muncă echivalente cu cele anterioare concediului și, de asemenea, de a beneficia de orice îmbunătățire a condițiilor de muncă la care ar fi avut dreptul în această perioadă.

Persoanele care au dreptul să primească indemnizație pentru creșterea copilului, dar care încă lucrează, obținând venituri profesionale supuse impozitării veniturilor, au dreptul la un **stimulent de inserție lunar**. Stimulentul de inserție lunar se acordă până când copilul împlinește vârsta de 3 ani în cuantum lunar de 650 lei (începând cu 1 aprilie 2017), dacă părintele decide să revină la muncă cu 60 de zile înainte de împlinirea de către copil a vârstei de 2 ani.

Concediul și beneficiul de acomodare se acordă începând cu 2016 pentru acomodarea cu un copil adoptat. Părintele adoptiv sau, opțional, oricare dintre soții din familia adoptivă, care obține venituri

¹⁰ Disponibil la <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2020/01/Analiza-Situația-femeilor-si-a-barbatilor-in-pozitii-de-decizie-in-administratia-publica-centrala-2019.pdf>

¹¹ Disponibil la <http://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/05/ANALIZA-ALEGERI-LOCALE-2016.pdf>

¹² Disponibil la <http://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/05/ANALIZA-ALEGERI-PARLAMENTARE-2016.pdf>

supuse impozitului pe venit, cu modificările și completările ulterioare, din salarii și venituri asimilate, din activități independente și din activități agricole, poate beneficia de un concediu de acomodare de până la un an, care poate include, de asemenea, perioada încredințării copilului în vederea adopției, precum și o indemnizație lunară. Cuantumul lunar al indemnizației de acomodare este de 1.700 lei.

II.6.2.2. Beneficiile și ajutoarele se acordă părinților copiilor cu dizabilități, până la vârsta de 7 ani, sau persoanelor cu dizabilități care au devenit părinți. Cuantumul indemnizației de creștere a copilului pentru părinții care au în îngrijire un copil cu dizabilitate cu vârsta cuprinsă între 3 și 7 ani, care au dreptul la concediu de creștere a copilului, a fost majorat de la 600 lei la 1.250 lei (reprezentând 93% din salariul minim net), începând cu ianuarie 2018.

S-a înființat un nou tip de beneficiu pentru părinții care au în îngrijire un copil cu dizabilitate și care sunt activi pe piața muncii cu contract de muncă cu timp parțial, în cuantum de 50% din indemnizația minimă de creștere a copilului (650 lei); beneficiul se poate cumula cu salariul.

Evoluția cuantumurilor beneficiilor prezentate mai sus este inclusă în *Anexa 2*.

II.7. Măsuri de reducere a șomajului, în special a șomajului în rândul tinerilor, al romilor și al persoanelor cu dizabilități

II.7.1. În cadrul eforturilor de sprijinire a integrării pe piața muncii a persoanelor din grupuri dezavantajate, în special a tinerilor din categoria NEETs, Guvernul a recurs la un instrument specific, și anume *Planul de Implementare a Garanției pentru Tineret* (adoptat inițial pentru 2014–2015 și apoi pentru perioada 2017–2020). Potrivit acestui plan, toți tinerii cu vârsta sub 25 de ani care au rămas fără loc de muncă sau nu au putut găsi un loc de muncă după absolvire, urmau să primească, în termen de 4 luni de la înregistrarea lor în agențiile pentru ocuparea forței de muncă, o ofertă pentru un loc de muncă de bună calitate, un program de formare profesională sau un stagiul.

Un proiect implementat începând din 2018 de ANOFM a identificat 105.320 de tineri NEETs, cu 95.036 de noi înregistrați în bazele de date ale ANOFM; 1.277 de contracte de ucenicie au fost încheiate în primele 4 luni de la implementarea proiectului, iar 256.424 de persoane cu vârsta sub 25 de ani au beneficiat de programe de angajare, formare sau ucenicie.

II.7.2. Rezultatele obținute prin implementarea acestor măsuri, precum și cele ale studiilor de evaluare a efectelor măsurilor active au arătat că stimulentele oferite sunt insuficiente, în principal din perspectiva sumelor acordate beneficiarilor – angajatori sau șomeri înregistrați la agențiile de ocupare a forței de muncă.

Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă (principalul act normativ care reglementează măsurile pentru realizarea strategiilor și politicilor elaborate în vederea protecției persoanelor pentru riscul de șomaj, asigurării unui nivel ridicat al ocupării și adaptării forței de muncă la cerințele pieței muncii) a fost modificată și completată pentru a include măsuri pentru:

- creșterea șanselor de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă;
- stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a persoanelor, în special a șomerilor din diferite grupuri-țintă.

Detalii privind aceste măsuri sunt prezentate în *Anexa 4*.

b. Reforma Legii privind sistemul asigurărilor de șomaj a fost însoțită de reforma *Legii privind ucenicia la locul de muncă* și a *Legii privind efectuarea stagiului pentru absolvenții de învățământ*

superior. Sumele acordate angajatorilor care încheie contracte de ucenicie sau de stagiu pentru absolvenții de învățământ superior au fost majorate în 2017 și 2018 – detalii în *Anexa 4*.

II.7.3. Rezultatele generale ale acestor măsuri de reformă arată că rata de ocupare a forței de muncă a crescut constant în ultimii ani, ajungând la 70,9% pentru grupa de vârstă 20–64 de ani, până la sfârșitul anului 2019.

În 2019, rata de ocupare a femeilor a crescut mai puțin decât rata de ocupare a bărbaților, ceea ce a dus la o creștere a diferenței de participare pe piața muncii cu 19 puncte procentuale pentru grupa de vârstă 20-64 de ani.

Rata șomajului a continuat procesul de scădere, ajungând la valoarea de 3,9% la sfârșitul anului 2019, fiind cu 2,9 puncte procentuale mai mică decât valoarea înregistrată în 2015. Astfel, în 2019, diferența dintre rata șomajului în rândul femeilor și rata șomajului în rândul bărbaților a fost de 0,9 puncte procentuale (4,3% pentru bărbați față de 3,4% pentru femei).

Rata tinerilor NEETs înregistrați în România continuă să fie ridicată în comparație cu media la nivel european, deși este în scădere. Astfel, conform datelor furnizate de Eurostat, rata NEETs a scăzut cu 3,4 puncte procentuale în ultimii 5 ani, respectiv de la 18,1% în 2015 la 14,7% la sfârșitul anului 2019.

Rata șomajului de lungă durată a fost de 1,7% în 2019, cu 1,3 puncte procentuale mai mică decât valoarea înregistrată în 2015.

II.7.5. Dreptul la muncă pentru persoanele cu dizabilități este garantat prin lege. La sfârșitul anului 2017, 25,89% din persoanele cu dizabilități erau încadrate în muncă, 28,52% din numărul total de persoane cu dizabilități fiind angajat în sistemul public¹³.

De asemenea, Legea nr. 448/2006 prevede – pentru autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care au cel puțin 50 de angajați – obligația de a angaja persoane cu dizabilități într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați.

Potrivit informațiilor furnizate de MFP, care monitorizează și controlează respectarea acestor dispoziții, la sfârșitul anului 2017, 11,42% dintre persoanele cu dizabilități erau angajate în entități cu peste 50 de angajați, iar la sfârșitul anului 2018 procentul acestora era de 20,32%.

II.7.6. Obiectivele specifice ocupării forței de muncă prevăzute în Strategia de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020 includ creșterea numărului:

- persoanelor active pe piața muncii;
- femeilor de etnie romă active pe piața muncii.

În plus, ANOFM a elaborat *Programul [145,] special pentru comunități cu număr mare de etnici romi*, în cadrul Programului național de ocupare a forței de muncă care se realizează anual. Implementat anual din 2006, programul special s-a aplicat în 145 de localități în 2019.

Măsurile incluse în programul special vizează dezvoltarea competențelor profesionale, inclusiv evaluarea cunoștințelor, după caz, a mijloacelor și metodelor de promovare și îmbunătățire a competențelor și calificărilor profesionale. Programul este susținut de acțiuni specifice serviciului public de ocupare a forței de muncă, ca de exemplu:

- difuzarea de informații în rândul angajatorilor, precum și în rândul persoanelor rome aflate în căutarea unui loc de muncă, cu privire la măsurile de stimulare a ocupării forței de muncă de care pot beneficia,

¹³ Procentele au legătură cu numărul persoanelor cu dizabilități de vârstă activă, între 18–60 de ani, persoanele cu dizabilități având dreptul de a se pensiona mai devreme, conform reglementărilor legale în vigoare, fără a include persoanele care primesc pensie de invaliditate.

- organizarea de târguri de locuri de muncă,
- colaborarea cu reprezentanții romilor.

Se pune un accent deosebit pe acțiuni personalizate, în special pe servicii de mediere a muncii, știindu-se că, în conformitate cu dispozițiile legale, ocuparea forței de muncă se poate realiza pe baza posturilor vacante declarate de angajatori și a serviciilor de consiliere profesională, a căror calitate este dată de o îndrumare corespunzătoare oferită persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă fie direct către locurile de muncă disponibile, fie în asociere cu alte măsuri de sprijinire a ocupării forței de muncă.

Rezultatele măsurilor implementate de ANOFM prin Programul național de ocupare a forței de muncă, în perioada 2012-2019, sunt prezentate și în *Anexa 5*, în care se arată impactul acestora asupra grupurilor țintă.

Participarea persoanelor aparținând grupurilor dezavantajate (șomeri de lungă durată, persoane cu dizabilități, persoane sub 25 de ani etc.) la programele de formare profesională organizate de ANOFM este prezentată în *Anexa 6*. În 2019, la aceste programe au participat 7.137 persoane aparținând grupurilor dezavantajate, reprezentând 34,28% din numărul total de participanți șomeri.

II.8. Măsuri de consolidare a protecției solicitanților de azil

Cadrul juridic privind azilul, modificat și completat în decembrie 2015 și ianuarie 2016, prevede următoarele:

- pe parcursul procedurii de azil, solicitantul de protecție internațională are dreptul de a primi acces la piața forței de muncă în condițiile prevăzute de lege pentru cetățenii români, după expirarea unei perioade de 3 luni de la data depunerii cererii, dacă în cazul cererii sale nu a fost luată o hotărâre în faza administrativă a procedurii, iar întârzierea nu poate fi imputată acestuia, precum și pe perioada derulării procedurii de azil în faza de judecată.

Solicitanții de azil care la data depunerii unei cereri de azil au un drept de ședere pe teritoriul României și sunt încadrați legal în muncă pot desfășura în continuare activitatea lucrativă.

- solicitantul de protecție internațională care nu dispune de mijloace de întreținere are dreptul de a beneficia, la cerere, pe toată durata procedurii de azil, de condiții materiale de primire, care garantează subzistența și protejează sănătatea fizică și mintală a acestuia.

Condițiile materiale de primire constau în cazare, hrană, materiale de întreținere și igienă, îmbrăcăminte și încălțăminte, transport, care pot fi acordate în natură, sub formă de alocații financiare sau bonuri valorice sau printr-o combinație a acestor trei elemente.

În prezent, alocația de hrană este în limita sumei de 10 lei/persoană/zi, iar alocația de îmbrăcăminte este în limita sumei de 67 lei/persoană/sezon vară și de 100 lei/persoană/sezon iarnă; alocația pentru alte cheltuieli (transportul local, servicii culturale, presă, servicii de reparații și întreținere, cheltuieli cu produse de igienă personală) este în limita sumei de 6 lei/persoană/zi. Cazarea se asigură fie într-unul dintre cele 6 centre regionale de proceduri și cazare a solicitanților de azil, fie se subvenționează – în valoare de 450 lei/persoană/lună (se subvenționează, de asemenea, cheltuielile de întreținere în valoare de 120 lei/ lună/persoană pe perioada sezonului de vară și 155 lei/lună/persoană pe perioada sezonului de iarnă). Aceste sume se indexează periodic, pe baza datelor privind calitatea vieții furnizate de INS.

II.9. Măsurile de protecție socială prin intermediul salariului minim

Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată, conform programului normal de lucru, se stabilește prin hotărâre a Guvernului, după consultarea sindicatelor și angajatorilor.

Valoarea sa a înregistrat o creștere progresivă constantă din 2011 până în prezent, de la 670 lei în 2011 (aproximativ 160 EUR) la 1.900 lei (aproximativ 410 EUR) în 2018. La sfârșitul anului 2019, salariul minim era de 2.080 lei (aproximativ 440 EUR)¹⁴, respectiv 2,350 lei pentru personalul încadrat pe funcții pentru care se prevede nivelul de studii superioare, cu vechime în muncă de cel puțin un an în domeniul studiilor superioare și 3.000 lei pentru domeniul construcțiilor.

În sprijinul deciziei luate în 2018 de a crește nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată s-au coroborat mai multe elemente, și anume: efectul creșterii asupra reducerii numărului de salariați expuși riscului de sărăcie și de excluziune socială; reducerea diferenței dintre salariul minim și salariul mediu; cerințele de dezvoltare economică, productivitate și obiectivul de a atinge și menține o rată ridicată a ocupării forței de muncă.

II.10. Garantarea respectării drepturilor sindicale

Legea privind munca și dialogul social garantează dreptul de asociere, stabilește obligația de a recunoaște dreptul angajatului de a se organiza în sindicate la nivelul tuturor angajatorilor și interzice angajatului să renunțe la drepturile sale legale de a fi asistat de un terț (avocat, sindicat) în negocierea contractului individual de muncă.

Legea interzice discriminarea anti-sindicală și permite lucrătorilor concediați pentru activitatea sindicală să solicite, în instanță, reîncadrarea lor.

Legea prevede, de asemenea, mijloace legale pentru sesizarea abuzurilor și introducerea de acțiuni în justiție în legătură cu acestea. Situațiile de încălcare a drepturilor sindicale și/sau a condiționalității în exercitarea drepturilor și libertăților sindicale pot fi sesizate pe cale administrativă Inspecției Muncii, CNCD și/sau unei instanțe de judecată cu jurisdicție în domeniul muncii.

Legislația muncii garantează protecția liderilor sindicali, a reprezentanților angajaților și a membrilor sindicatelor împotriva concedierii din motive sindicale, a hărțuirii și a relexelor tratamente.

În conformitate cu legea, următoarele comportamente constituie contravenții și se sancționează cu amenzi (administrative):

- încălcarea interzicerii oricărei intervenții de natură să limiteze ori să împiedice exercitarea drepturilor sindicatelor de a-și elabora reglementări proprii, de a-și alege liber reprezentanții, de a-și organiza gestiunea și activitatea și de a-și formula programe proprii de acțiune; se sancționează cu amendă de la 15.000 lei la 20.000 lei;
- refuzul angajatorului de a începe negocierea contractului colectiv de muncă, cu amendă cuprinsă între 5.000 lei și 10.000 lei;
- nerespectarea obligației angajatorului de a primi și înregistra sesizarea scrisă precizând revendicările angajaților, motivarea acestora și propunerile de soluționare a unui posibil conflict colectiv de muncă, cu amendă de la 1.000 lei la 3.000 lei;
- împiedicarea accesului inspectorului de muncă pentru constatarea eventualelor contravenții, cu amendă de la 5.000 lei la 10.000 lei.

Constatarea contravențiilor se face de către Inspecția Muncii (datele statistice relevante sunt prezentate în *Anexa 7*).

Unele dintre încălcările dispozițiilor legale constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă:

¹⁴ Începând cu 1 ianuarie 2020, noua valoare a salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată a fost majorată la 2.230 lei.

- fapta persoanei care împiedică ori obligă un angajat sau un grup de angajați să participe la grevă ori să muncească în timpul grevei;
- condiționarea sau constrângerea, în orice mod, având ca scop limitarea exercitării atribuțiilor funcției membrilor aleși în organele de conducere ale organizațiilor sindicale.

Angajatul, sindicatul sau reprezentanții săi aleși care se consideră victime ale unui act discriminatoriu sau ale unei încălcări a drepturilor lor pot fie să depună petiție la CNCD, fie să facă plângere penală. Legea garantează liberul acces și libera exercitare a oricărei căi de atac legale.

Practica CNCD în perioada 2014-2019 arată că instituția a înregistrat în fiecare an câteva zeci de petiții (*Anexa 9*).

II.11. Măsuri de consolidare a securității sociale

II.11.1. Calitatea beneficiilor de asistență socială depinde în mare măsură de capacitatea beneficiarilor de a obține în timp util beneficiile la care au dreptul, dar și de caracterul adecvat al beneficiilor de asistență socială în raport cu schimbările socio-economice (de exemplu, rata inflației).

II.11.1.1. În 2011, noua lege a asistenței sociale a introdus indicatorul social de referință (ISR), o sumă de referință, exprimată în moneda națională, pentru calcularea nivelurilor beneficiilor sociale; beneficiile de asistență socială, suportate din bugetul de stat, se calculează în funcție de această valoare.

Astfel, indemnizația de șomaj, venitul minim garantat, alocația pentru susținerea familiei, alocația de plasament, prima de inserție pentru absolvenții care sunt angajați, alocația pentru copii, alocația pentru persoanele cu handicap, indemnizația lunară de hrană pentru persoanele infectate cu HIV sau bolnave de SIDA se calculează prin raportare la ISR.

Valoarea indicatorului social de referință a fost stabilită în 2012 la 500 lei. În perioada de referință, 2011-2019, cuantumul beneficiilor de asistență socială au fost revizuite prin creșterea coeficienților pentru fiecare beneficiu, chiar dacă indicatorul social de referință nu a fost actualizat.

Conștient de necesitatea de a îmbunătăți eficacitatea beneficiilor de asistență socială prin stabilirea unui mecanism de indexare care va determina revizuirea beneficiilor de asistență socială într-un mod previzibil, MMPS a început în 2019, cu ajutorul consultanților externi, un proiect nou, „*Sprijin pentru dezvoltarea unui mecanism de indexare și pentru pilotarea unei noi metode de plată pentru beneficiile de asistență socială în România*”; adoptarea unui astfel de mecanism are nevoie de evaluarea și justificarea eficienței costurilor, predictibilității bugetare și adecvării beneficiilor de asistență socială.

II.11.1.2. Astfel cum se arată în raportul periodic anterior (pag. 29), beneficiul pensiei sociale minime garantate, introdus în 2009, asigură pensionarilor cu domiciliul sau reședința în România o sumă minimă care urmează să fie primită și să completeze cuantumul pensiei pentru limită de vârstă în cazul în care aceasta este sub nivelul minim. Acest beneficiu este considerat, din 2010, o indemnizație socială pentru pensionari, iar cuantumul său a crescut constant, de la 350 lei în 2009 la 704 lei în septembrie 2019. Aproximativ 970.000 de pensionari au beneficiat de această indemnizație până la sfârșitul lunii decembrie 2019.

II.11.2. Evoluția cuantumului alocației pentru copii a crescut în perioada 2009–2020 în trei etape; cuantumul exacte sunt prezentate în *Anexa 2* la prezentul raport.

Cuantumurile actuale sunt cuprinse între 150 lei (32 EUR sau 12% din salariul minim net pe 2019¹⁵) și 300 lei (63 EUR sau 24% din salariul minim net pe 2019), în funcție de vârsta copilului și de faptul dacă acesta are handicap.

Această alocație este o indemnizație familială cu un impact major asupra reducerii sărăciei în rândul familiilor cu copii. Este un drept universal, acordat de stat tuturor copiilor până la 18 ani, fără discriminare. După vârsta de 18 ani, tinerii care frecventează liceul sau școala profesională au dreptul la alocații de stat pentru copii până la finalizarea acestor studii.

Famiiliile cu copii aflate în dificultate pot solicita și alte tipuri de beneficii de asistență socială (beneficii bazate pe testarea mijloacelor de trai) dacă sunt îndeplinite condițiile de eligibilitate prevăzute de lege. Programele sunt prezentate și în *Anexa 2*.

II.11.3. Protejarea puterii de cumpărare a veniturilor din pensii se realizează prin indexarea periodică a punctului de pensie, având în vedere situația economico-financiară a țării, cu respectarea prevederilor Legii responsabilității fiscal-bugetare și în conformitate cu strategia fiscal-bugetară corespunzătoare.

De la 1 septembrie 2019, valoarea punctului de pensie a crescut la 1.265 lei; evoluția valorii punctului de pensie, începând cu aprilie 2001, este prezentată în *Anexa 11*.

II.12. Măsuri de consolidare a furnizării adecvate de servicii sociale

II.12.1. Serviciile sociale sunt oferite de furnizori publici sau privați, acreditați de MMPS în conformitate cu dispozițiile legale relevante.

Serviciile sociale prestate sunt supuse acreditării de către MMPS sau agențiile/autoritățile cu responsabilități în domeniu (ANDPDCA, ANES etc.), în conformitate cu dispozițiile legale și cu standardele minime de calitate stabilite prin Ordin MMPS pentru fiecare tip de serviciu social.

Standardele minime de calitate aplicate pentru acreditarea serviciilor sociale se referă în principal la următoarele aspecte:

- a) scopul serviciilor sociale și specificul activităților desfășurate;
- b) nevoile de bază ale beneficiarilor;
- c) calitatea vieții și siguranța beneficiarilor (dreptul la autodeterminare, dreptul de a alege servicii, dreptul de a fi informați și consultați în procesul decizional etc.);
- d) calitatea managementului și competența personalului specializat;
- e) respectarea disciplinei economico-financiare.

În ceea ce privește evidențele furnizorilor și serviciilor sociale, MMPS gestionează și actualizează permanent Lista furnizorilor de servicii sociale acreditați și a serviciilor sociale licențiate, sub denumirea Registrul electronic unic al serviciilor sociale, al cărui conținut este reglementat prin lege.

Un proiect deja finalizat a permis MMPS să facă un plan atât cu distribuția teritorială a serviciilor sociale existente și a infrastructurii aferente acestora, cât și cu nevoia de servicii și infrastructuri sociale, precum și rata relativă a sărăciei și rata sărăciei profesionale, în vederea luării unei decizii individuale (a se vedea *Anexa 12*).

II.12.2. În ceea ce privește supravegherea, monitorizarea și evaluarea calității serviciilor sociale, Inspekția Socială este principalul mecanism de control al MMPS, cu rol în identificarea, evaluarea, depistarea, descurajarea și remedierea neregulilor și deficiențelor în domeniul asistenței sociale.

¹⁵ 1,263 lei

Controalele inspecției sociale sunt planificate anual în domeniul serviciilor sociale, dar pot fi declanșate și ca urmare a petițiilor și sesizărilor din partea cetățenilor/instituțiilor interesate. Inspecția socială efectuează evaluarea în cazul în care se solicită evaluarea/reevaluarea unui serviciu social sau clasificarea acestuia. (A se vedea *Anexa 7*)

În funcție de gravitatea faptelor constatate în timpul inspecțiilor serviciilor sociale, inspectorii sociali pot dispune, după cum urmează:

- măsuri de remediere, care sunt monitorizate până la implementarea lor integrală;
- suspendarea acreditării serviciului social, care reprezintă interzicerea funcționării pentru o perioadă determinată de maximum 3 luni;
- retragerea acreditării serviciului social, care reprezintă interzicerea funcționării acestuia;
- sancționarea contravențională;
- sesizarea altor instituții de control competente sau a altor organe de cercetare penală.

II.13. Combaterea sărăciei

II.13.1. Întrucât actuala strategie se apropie de finalul perioadei de aplicabilitate, MMPS, împreună cu experții SNSPA (ca parte a unui proiect finanțat de UE) au început în 2019 pregătirile pentru elaborarea unui nou Cadru strategic pentru incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027. Astfel, MMPS și SNSPA au efectuat o analiză de diagnostic bazată pe statistici, care reprezintă baza pentru un sprijin mai bun pentru politicile publice în acest domeniu. Pe baza acestei analize, au fost elaborate o nouă Strategie națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027 și un nou Plan de acțiune pentru perioada 2021-2027, care vor fi prezentate spre aprobare prin hotărâre a Guvernului.

II.13.2. Documentele strategice naționale adoptate pentru protecția și promovarea drepturilor copilului sau pentru incluziunea persoanelor aparținând comunității rome includ, de asemenea, măsuri de încurajare a incluziunii sociale și eliminare a sărăciei; astfel, Planul de acțiune corespunzător Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului include un obiectiv general dedicat promovării incluziunii sociale a copiilor aflați în situații vulnerabile.

Aceasta înseamnă extinderea accesului copiilor săraci la servicii de bază, înțelese ca referindu-se nu numai la servicii sociale, ci și la cele educaționale și medicale. Astfel de abordări intersectoriale includ măsuri specifice adresate copiilor din zone vulnerabile și, de asemenea, contribuie la reducerea decalajelor dintre copiii din zone rurale și cei din zone urbane.

Și cadrul juridic dedicat serviciilor sociale a fost îmbunătățit în mod semnificativ: introducerea unor dispoziții privind reglementarea, licențierea, funcționarea și finanțarea serviciilor sociale, noi standarde minime de calitate pentru toate tipurile de servicii sociale contribuie la prevenirea marginalizării și excluziunii sociale.

II.14. Asigurarea de locuințe adecvate grupurilor defavorizate și marginalizate, inclusiv romilor

II.14.1. Asigurarea accesului atât la locuințe adecvate, cât și la condiții de viață standard este un obiectiv permanent al autorităților române, exprimat constant în strategiile sale pentru incluziune socială și combaterea sărăciei.

Acest obiectiv este implementat prin diferite programe pe care MLPDA le-a inițiat sau le-a continuat în perioada de raportare, respectiv:

- a. Programul de construcții de locuințe sociale (derulat în conformitate cu Legea locuinței).

Accesul la locuințe sociale închiriate se acordă familiilor sau persoanelor care au un venit net lunar sub salariul mediu stabilit la nivel național; legea prevede principiile de referință în stabilirea criteriilor de către autoritățile locale publice și interzice în mod explicit segregarea din orice motiv, inclusiv rasa, și interzice evacuările forțate fără garanții convenite. Având în vedere că aplicarea criteriilor de eligibilitate, care este descentralizată la nivelul administrației locale, poate prezenta inconsecvențe, reforma în acest domeniu se concentrează totodată pe revizuirea criteriilor de eligibilitate.

- b. Construcții de locuințe, destinate închirierii, pentru tineri cu vârsta sub 35 de ani,
- c. Programul de construcție de locuințe sociale destinate chiriașilor evacuați din casele naționalizate;
- d. Programul-pilot „Locuințe sociale pentru comunitățile de romi”, finanțat de la bugetul de stat, pentru construirea a 300 de locuințe pentru romi în 11 localități din toate cele 8 regiuni de dezvoltare ale României;
- e. Investiții în locuințe pentru persoane vulnerabile.

Detalii despre aceste programe sunt prezentate în *Anexa 10*.

În perioada de programare 2014-2020, combaterea sărăciei și incluziunea socială au devenit mult mai pragmatice. Astfel, Programul Operațional Regional (POR) 2014–2020, gestionat de MLPDA în calitate de Autoritate de Management, implementează Dezvoltarea locală plasată sub „responsabilitatea comunității” (DLRC – în engleză „Community-led Local Development” - „CLLD”), care finanțează investițiile în infrastructura locativă, economia socială, centrele comunitare integrate, educația și echipamentul degradat din teritoriul urban pentru comunitățile defavorizate din zonele urbane marginalizate. Tipurile de acțiuni finanțate includ construirea/reabilitarea/modernizarea locuințelor sociale. În prezent, bugetul alocat axei prioritare 9 (FEDR + contribuție națională) este de 79,05 milioane EUR.

II.14.2. MLPDA, în calitate de autoritate națională competentă în materie de planificare în domeniul dezvoltării regionale și teritoriale, a luat mai multe măsuri pentru fundamentarea direcțiilor în domeniul locuințelor.

II.14.2.1. Proiectul „Coordonarea și selecția eficientă și transparentă a proiectelor de infrastructură finanțate din instrumente structurale și de la bugetul de stat pentru perioada 2014-2020”, realizat cu sprijinul BM, a elaborat trei rapoarte privind locuințele, și anume: „Către o strategie națională a locuirii”, „Coordonarea fondurilor guvernamentale cu fondurile europene” și „Prioritizarea programelor și proiectelor”. În rapoarte se fac recomandări pentru soluționarea decalajelor din sectorul locuirii din România, pentru completarea investițiilor făcute de stat cu cele din fondurile europene în acest sector și propuneri pentru o reformă a programelor de locuire existente și programe noi.

S-a constatat că fondul de locuințe sociale înregistrat din unitățile administrativ-teritoriale respondente este constituit din 29.167 de locuințe sociale (din punct de vedere juridic) și de 47.507 de unități, dacă sunt incluse și locuințele publice raportate că ar avea caracter social. Mai puțin de două treimi din primăriile respondente (57%) raportează că dețin un fond de locuințe sociale. În orașele mai mici există mai puține locuințe sociale. Prezența locuințelor sociale este corelată și cu nivelul de dezvoltare al orașelor respondente.

În general, locuințele sociale sunt ocupate în totalitate (rata totală de ocupare fiind de 96-97%): 56-57% sunt închiriate familiilor cu venit redus, iar restul de 40% sunt închiriate altor grupuri țintă. S-a raportat că 30% din locuințele sociale au facturi neplătite la utilități, estimate la aproximativ 2,8 milioane EUR.

II.14.2.2. Recomandările făcute în cadrul proiectului descris la punctul II.14.2.1. au fost incluse de MLPDA în proiectul Strategiei naționale a locuirii.

În prezent, în cadrul procesului de aprobare internă la nivel MLPDA, proiectul Strategiei naționale a locuirii propune, printre altele:

i. adoptarea unui cadru legislativ general, care să clarifice criteriile de eligibilitate pentru accesul la o locuință socială (luând în considerare venitul beneficiarului);

ii. utilizarea fondurilor publice pentru a-i ajuta pe cei cu venituri insuficiente să își acopere nevoile în materie de locuință;

iii. reglementarea unui procent minim obligatoriu de locuințe corespunzătoare pentru persoanele cu dizabilități și persoanele vârstnice, din numărul total de locuințe construite de autoritățile locale;

iv. interzicerea evacuărilor forțate din imobile aflate în proprietate publică fără consultarea prealabilă a celor evacuați și fără a fi urmată de asigurarea unor locuințe alternative;

v. reglementarea strictă și transparentă a modalităților prin care administrațiile publice locale pot beneficia de sprijin financiar de la bugetul de stat în vederea asigurării accesului la locuință adecvată al persoanelor marginalizate social;

vi. clarificarea obligațiilor autorităților administrațiilor publice locale de a asigura accesul persoanelor marginalizate social la locuințe adecvate, inclusiv prin măsuri pozitive;

vii. reglementările necesare pentru instituirea unui sistem de colectare periodică a datelor de către MLPDA (transmitere, colectare, analiză) în vederea fundamentării viitoarelor politici și programe de finanțare privind locuințele sociale;

viii. monitorizarea nevoii diferitelor categorii de persoane pentru diferite soluții de locuire.

În acest din urmă scop, MLPDA va crea o platformă de monitorizare în domeniul locuirii, care va superviza investițiile publice din sectorul locuirii, precum și datele privind fondul locativ existent și nevoile de locuințe.

Autoritățile administrației publice locale vor avea obligația de a face publice, prin afișare într-un loc accesibil publicului, și/sau pe website-ul instituției, datele privind numărul de locuințe pe care le dețin în proprietate și în administrare, în funcție de destinația acestora, gradul de ocupare a acestora, precum și hotărârile prin care au fost aprobate listele cu solicitanții care beneficiază de respectivele locuințe.

II.14.3. Investiții în standardele de calitate a vieții

Investițiile în infrastructura educațională, sanitară și de mediu se realizează prin Programul Național de Dezvoltare Locală (PNDL), aprobat prin OUG nr. 28/2013. A se vedea *Anexa 10*.

Conform statisticilor furnizate de MLPDA, pentru unitățile teritoriale în care populația romă reprezintă sau depășește 20%, fondurile alocate prin PNDL pentru perioada 2013-2020 (faza I) sunt de 661.188.076 RON pentru 206 obiective, iar pentru perioada 2017-2020 (faza II) 988.624.869 RON pentru 270 obiective.

ANR a înființat grupul de lucru operativ în domeniul locuințelor pentru romi, în decembrie 2018; acest grup de lucru operativ, care funcționează sub coordonarea președintelui agenției, este alcătuit din reprezentanți ai autorităților administrative centrale și ai instituțiilor cu atribuții în domeniul incluziunii romilor. Obiectivul înființării acestui grup operativ este de a dezvolta, prin intermediul lui, instrumente și metode de lucru cu scopul de a contribui la un acces efectiv la locuințe decente pentru comunitățile vulnerabile de romi, de a sprijini autoritățile locale în misiunile lor de intervenție în timpul evacuărilor și de a oferi asistență tehnică pentru implementarea programelor de reabilitare a locuințelor și de acces la utilitățile publice în comunitățile rome.

II.14.4. Așezări informale

În 2019, printr-o modificare a Legii privind amenajarea teritoriului și urbanismul, conceptul de „așezări informale” a fost reglementat legal; autoritățile administrative publice, centrale sau locale, au obligația de a identifica astfel de așezări și de a le face prioritare în cadrul acțiunilor și politicilor publice privind locuirea, accesul la infrastructură, sănătatea publică și siguranța persoanelor.

Modificarea a introdus un calendar pentru autorități, pentru identificarea terenurilor ocupate de așezări informale și pentru realizarea formalităților de cadastru; actualizarea bazei de date cu privire la numărul de persoane care locuiesc în așezări informale, imobilele ocupate de aceste persoane și tipologia așezărilor informale; și informarea locuitorilor din așezări informale cu privire la prevederile legii și consultarea acestora în vederea identificării de soluții adaptate specificului așezării informale și nevoilor locuitorilor săi. Pentru a sprijini autoritățile locale, s-a introdus un instrument de lucru menit să faciliteze și să dispună colectarea de date privind așezările informale, pentru o mai bună cunoaștere, cuantificare și monitorizare a situației acestora.

După această fază, următorul pas constă în: identificarea regimului juridic și economic al terenurilor ocupate de așezările informale, precum și a posibilităților de reglementare a situației acestora; în cazul în care reglementarea prevede desființarea totală sau parțială a așezării, autoritățile locale trebuie să asigure relocarea locuitorilor, prin oferirea de soluții alternative de locuire, fie prin sprijin în reconstrucția locuințelor pe terenuri echipate edilitar și puse la dispoziție de autoritățile publice; procesul de relocare trebuie să se desfășoare cu consultarea prealabilă a locuitorilor cu privire la toate alternativele posibile și cu obținerea acordului acestora.

Pentru limitarea extinderii așezărilor informale, autoritățile trebuie să identifice terenuri disponibile pentru viitoare zone de locuit sau soluții locative alternative și să informeze locuitorii așezărilor informale cu privire la aceste opțiuni. În cazul în care așezarea informală urmează să fie supusă restructurării sau regenerării urbane, autoritățile trebuie să inițieze și să coordoneze acțiunile necesare pentru echiparea edilitară a așezărilor.

Totodată, proiectele și programele destinate așezărilor informale se vor corela cu programele de asistență socială ce pot viza fie o zonă afectată de insalubritate, de lipsa serviciilor și de sărăcie, fie una sau mai multe categorii de beneficiari ai măsurilor de asistență socială, prezenți în mare măsură în cadrul așezării informale.

Trebuie menționat faptul că, chiar înainte ca noțiunea de „așezare informală” să devină una legală, MLPDA a finanțat în 2014 un studiu¹⁶, care a clarificat caracteristicile unei așezări informale și a realizat totodată o hartă a unor astfel de așezări existente în România.

Conform studiului, în 2014 existau în România aproximativ 1.198 de așezări informale, din care 953 (79,54%) erau situate în mediul rural și 245 de așezări (20,46%) în urban. Dintre cele 3.181 de unități administrativ-teritoriale existente la nivel național, aproximativ jumătate (49,5%) au răspuns solicitării de completare a chestionarului, în timp ce aproximativ 35% dintre acestea au declarat existența unor zone cu așezări informale pe teritoriul lor administrativ.

În aceste 1.198 de așezări informale identificate în studiul la nivel național erau concentrate 49.338 de locuințe și locuiau 63.492 de familii. La nivelul unei unități administrative teritoriale, au fost identificate în medie 2 așezări informale, iar distribuția teritorială a acestora la nivel de județ variază nesemnificativ (între 1 și 3 așezări informale la nivel de unitate administrativ-teritorială).

În plus, tot înainte de 2019, o modificare adusă în 2016 la Legea cadastrului și a publicității imobiliare a asigurat cadrul legal pentru a permite intervențiile politicilor în așezările informale în beneficiul locuitorilor.

¹⁶ *Analiză privind așezările informale din România – Evaluarea situației actuale în vederea formulării unor reglementări și instrumente de intervenție*

Noile dispoziții au introdus gratuitatea înregistrării inițiale în Cartea funciară (care este gratuită) și posibilitatea de a înregistra posesia asupra unui imobil în lipsa unui act oficial. Această modificare a creat cadrul juridic necesar pentru a considera formal, în documentele tehnice, dreptul de proprietate asupra clădirilor și/sau terenurilor, inclusiv a celor din așezările informale din mediul urban și rural. Astfel, sunt disponibile mecanisme și măsuri legale prin care ocupanții informali (fără drept legal de proprietate) care îndeplinesc cerințele legale pot să devină posesori de fapt ai terenurilor/imobilelor și pot să solicite ulterior acces la utilitățile publice.

II.15. Consolidarea cadrului juridic intern pentru a oferi un grad minim de siguranță în cazul evacuărilor forțate

La pct. *II.14.4* supra, Guvernul a prezentat progresul înregistrat în reglementarea atât a situației așezărilor informale în ansamblu, cât și a situației individuale a locuitorilor acestora.

În cele ce urmează, Guvernul va prezenta elementele esențiale ale cadrului normativ general care reglementează evacuarea chiriașilor și desființarea imobilelor construite fără autorizație pe terenuri aflate în proprietatea statului.

II.15.1. Conform dreptului civil, dacă prin lege nu se prevede altfel, evacuarea chiriașului se face în baza unei hotărâri judecătorești, în urma unei proceduri contradictorii. Deși legea distinge două cazuri de evacuare (și anume situația în care un contract de închiriere este, cel puțin aparent, în curs de derulare și situația în care nu există sau nu mai există un drept de a folosi imobilul), iar procedura este simplificată în cea de-a doua situație, în orice situație evacuarea poate fi decisă doar de instanță, putându-se formula contestație la executare. Fostul chiriaș poate solicita suspendarea evacuării (în cadrul procedurii simplificate, numai după depunerea unei garanții financiare).

În ceea ce privește evacuarea chiriașilor din imobilele cu destinația de locuință, conform Codului de procedură civilă, *nicio evacuare din imobilele cu destinație de locuință nu poate fi făcută de la data de 1 decembrie și până la data de 1 martie a anului următor, decât dacă creditorul face dovada că, în sensul dispozițiilor legislației locative, el și familia sa nu au la dispoziție o locuință corespunzătoare ori că debitorul și familia sa au o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta de îndată.*

Această dispoziție nu se aplică în cazul evacuării persoanelor care ocupă abuziv, fără niciun titlu, o locuință și nici celor care au fost evacuați pentru că pun în pericol relațiile de conviețuire sau tulbură în mod grav liniștea publică.

În ambele cazuri de evacuare a chiriașilor și a foștilor chiriași, se efectuează un control judecătoresc și se prevăd garanții judiciare împotriva unei evacuări abuzive.

II.15.2. În cazul în care se edifică o locuință, un adăpost sau o altă structură improvizată fără autorizație de construire pe terenuri aflate în proprietatea statului, construcția menționată urmează să fie desființată, fără hotărâre judecătorească prealabilă de încuviințare și alte formalități, la decizia administrației locale. Decizia de desființare a acestei construcții poate fi atacată în instanță, pe calea contenciosului administrativ.

În cazul în care se depune o plângere împotriva unui act administrativ, partea interesată poate solicita, din momentul în care a contestat actul în fața autorității emitente, suspendarea actului respectiv. O astfel de cerere poate fi adresată unei instanțe chiar înainte de depunerea unei plângeri în instanță.

Prefectul județului, în calitate de reprezentant al Guvernului la nivel local, este împuternicit să verifice legalitatea actelor administrative ale consiliului județean, ale consiliului local sau ale

primarului; în acest sens, hotărârile consiliului local se comunică de îndată prefectului și primarului, dar nu mai târziu de 10 zile lucrătoare de la data adoptării.

Prefectul are posibilitatea de a ataca în fața unei instanțe de contencios administrativ legalitatea hotărârilor administrației publice locale; formularea unei astfel de contestații are efect suspensiv automat.

În plus, după cum confirmă jurisprudența CEDO, sistemul juridic intern oferă acces la justiție și garanții ale unui proces echitabil în cazul unei evacuări forțate dintr-o așezare informală, dintr-o locuință alternativă în urma evacuării dintr-o așezare informală sau dintr-un imobil cu risc¹⁷.

Autoritățile locale iau măsuri speciale în cazul unei astfel de evacuări:

- Oferirea de soluții care asigură posibilitatea unor condiții de locuire rezonabile (menținerea familiilor laolaltă, prevenirea abandonului școlar al copiilor), în cazul în care evacuarea este cauzată de necesitatea desființării imobilului (și folosirea terenului în alt scop).
- Includerea mai multor prevederi în hotărârile consiliilor județene și locale în vederea stabilirii măsurilor care urmează să fie luate în acest tip de cazuri și alocarea unui buget necesar pentru plata chiriei/sprijin financiar pentru familiile/persoanele evacuate.
- Comunicarea timpurie a acestor hotărâri și facilitarea dialogului dintre autorități și societatea civilă prin intermediul organizațiilor active în acest domeniu.

II.16. Acces la apă curată și sanitație

II.16.1. În perioada 2012-2018, numărul persoanelor cu acces la aprovizionarea publică cu apă a crescut cu 1.412.000 de persoane, iar numărul persoanelor cu acces la canalizare a crescut cu 1.703.084 de persoane; lungimea totală a conductelor de alimentare cu apă a crescut cu 23,7%, de la 68.299,3 km (în 2012) la 84.504,4 km (în 2018), cu o creștere de 33% în mediul rural. De asemenea, lungimea totală a conductelor de canalizare a crescut cu 55% și s-a dublat în mediul rural în perioada relevantă.

II.16.2. În 2013, Guvernul a inițiat PNDL, coordonat de MLPDA; programul asigură cadrul legal pentru implementarea proiectelor de importanță națională, respectiv a proiectelor care sprijină dezvoltarea regională prin realizarea de lucrări de infrastructură, inclusiv de alimentare cu apă și de canalizare. (A se vedea *Anexa 10*)

Programul a acoperit, până în prezent, două etape:

i. prima etapă a început în 2013, iar din 2015 obiectivele de investiții au fost finanțate printr-un program multianual; 1.629 de proiecte de investiții, cu o valoare investițională finanțată de 5.574 milioane lei (peste 1.1230 milioane EUR) au acoperit domeniile de alimentare cu apă, canalizare sau proiecte integrate (pentru alimentare cu apă și canalizare). Din acestea, 976 sunt deja finalizate.

ii. În 2017, s-a lansat a doua etapă a programului, cu noi obiective de investiții (separate de prima etapă) și un pachet financiar mai mare. 1.319 proiecte, cu o valoare investițională finanțată în valoare de 8.578 milioane lei (peste 1.842 milioane EUR) sunt în curs de elaborare în domeniul alimentării cu apă și canalizării, din care 116 sunt deja finalizate.

¹⁷ Decizie privind admisibilitatea în cauzele:

Cazacliu și alții împotriva României [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001173361"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{),

Farkas și alții împotriva României [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-145689"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) și

Memet și alții împotriva României

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["eviction"\],"respondent":\["ROU"\],"documentcollectionid2":\["DECISIONS"\],"itemid":\["001-198308"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

II.17. Progres înregistrat în asigurarea accesului nediscriminatoriu la un sistem de sănătate cu prețuri accesibile, de bună calitate și prompt

II.17.1. Observații generale privind structura și finanțarea sistemului de sănătate

II.17.1.1. Construcția sistemului asigurărilor sociale de sănătate din România a fost prezentată în detaliu în raportul periodic anterior.

Persoanele neasigurate beneficiază de pachetul minimal de servicii medicale, acordat în funcție de diferite niveluri de asistență medicală, pachet care constă din și include asistență medicală primară, asistență medicală ambulatorie de specialitate pentru specialitățile clinice, precum și asistență medicală spitalicească. Detalii privind conținutul pachetului minimal de sănătate (*Anexa 15*).

Furnizorii de servicii medicale în relații contractuale cu casele de asigurări de sănătate au obligația să nu încaseze sume pentru serviciile medicale furnizate prevăzute în pachetele de servicii decontate din Fond și pentru documentele eliberate urmare a acordării acestor servicii.

În 2016, ministrul Sănătății a aprobat planurile regionale de servicii de sănătate; scopul lor principal este de a asigura o distribuție corectă și eficientă a serviciilor medicale în regim ambulatoriu și intraspitalicesc la nivelul întregii țări, pentru îmbunătățirea accesului la serviciile medicale și reducerea discrepanțelor regionale și județene. În urma colectării de date noi în 2017 și 2018 și după consultarea reprezentanților administrației locale, ministrul a înființat două grupuri de lucru pentru actualizarea planurilor regionale; pentru o regiune, planul actualizat a fost deja aprobat, iar pentru o altă regiune proiectul actualizat este pe punctul de a fi finalizat.

II.17.1.2. Resursele financiare alocate sistemului de sănătate au crescut în fiecare an, după cum arată tabelul de mai jos:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Resurse alocate sistemului de sănătate (Milioane lei)	3143,6	3758,5	4086,6	4537,1	6,060	9394,1

Ordinul MS nr. 1501/2016 a introdus un mecanism de feedback pentru pacienții din spitalele publice; în mod gratuit, pacienții deja externati, selectați aleatoriu, sunt rugați să completeze în mod anonim un formular privind satisfacția lor cu privire la condițiile materiale și tratamentul medical primit, precum și cu privire la posibila acuzație de cerere de mită. Dacă răspunsul la cea din urmă întrebare este DA, persoana este întrebată dacă dorește să facă plângere sau reclamație, iar MS o va contacta direct pentru a clarifica speța și pentru a sesiza autoritățile abilitate. În 2016, s-au înființat consilii de etică în fiecare spital public, care au în componența lor reprezentanți ai societății civile. Consiliile vor sesiza autoritățile abilitate în cazul în care s-a comis o infracțiune sau Colegiul Medicilor în cazul unui potențial malpraxis.

Autoritățile judiciare naționale și-au continuat eforturile de combatere a corupției în sectorul sănătății, fapt dovedit de numărul de cauze penale având ca obiect infracțiuni de corupție în acest domeniu înregistrate anual la parchete (252 cazuri în 2014; 378 cazuri în 2015; 392 cazuri în 2016; 310 cazuri în 2017; 290 cazuri în 2018 și 298 cazuri în 2019).

II.17.2. Asigurarea accesului tuturor persoanelor în mod accesibil și nediscriminatoriu

II.17.2.1. Legislația română în domeniul sănătății prevede că unitățile de asistență medicală trebuie să garanteze acces egal pacienților la asistență medicală, fără discriminare pentru motive de rasă, sex, vârstă, etnie, naționalitate, religie, afiliere politică sau aversiune personală.

Practica CNCD arată un număr redus de petiții depuse anual cu privire la pretinsa discriminare în ceea ce privește accesul la serviciile publice de sănătate; *Anexa 9* detaliază această practică și soluțiile adoptate de instituție.

II.17.2.2. Sănătatea reprezintă unul dintre principalele domenii de intervenție din *Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020*. Strategia urmărește îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate de bază, preventive și curative; prevenirea îmbolnăvirilor asociate modelelor de mortalitate și morbiditate prevalente în populația romă și reducerea riscurilor asociate; creșterea capacității instituționale a autorităților publice locale de identificare a nevoilor de sănătate și abordarea acestora; prevenirea discriminării cetățenilor români aparținând minorității rome care accesează serviciile de sănătate.

În plus, din strategie fac parte campanii de informare, pentru creșterea prevalenței utilizării planificării familiale, în special în rândul tinerelor rome, și implementarea de intervenții adresate sănătății femeii și copilului.

În fiecare an, în cadrul Programului național de promovare a sănătății al MS, cu ocazia Zilei Mondiale a Contracepției din 26 august, au avut loc activități de popularizare, desfășurate de Direcțiile de Sănătate Publică și implementate în colaborare cu partenerii locali. Cu ajutorul asistenților medicali comunitari și al mediatorilor sanitari, aceste activități au vizat și femei din populația vulnerabilă.

Începând din 2016, asistenții medicali comunitari și mediatorii sanitari au fost instruiți pe tema alimentației sănătoase și nutriției în comunitățile rome vulnerabile; au fost distribuite 4.500 de kituri, conținând instrumente metodologice și acoperind 7 teme de promovare a sănătății, implementate în comunitățile de romi; 108.500 de persoane aparținând minorității rome au beneficiat de un proiect de dezvoltare a colaborării intersectoriale pentru îmbunătățirea stării de sănătate a populației, în special a grupurilor vulnerabile.

Mediatorii sanitari romi contribuie, de asemenea, la popularizarea noțiunilor de bază privind un stil de viață sănătos, a informațiilor privind accesul membrilor comunității la serviciile medicale și medico-sociale și privind campaniile de sănătate publică (cum ar fi programele de imunizare, identificarea bolilor transmisibile).

Un alt vector important în diseminarea informațiilor esențiale privind elementele de bază ale îngrijirii copilului și beneficiile alăptării și vaccinurilor, avantajele sistemului de asigurări de sănătate, privind alimentația sănătoasă, în prezentarea beneficiilor planificării familiale și facilitarea comunicării cu profesioniștii din domeniul sănătății este **echipa comunitară integrată**. Această echipă, formată dintr-un asistent medical comunitar și un mediator sanitar, monitorizează și sprijină, pentru probleme medicale sau/si sociale, persoanele cele mai vulnerabile.

Numărul mediatorilor sanitari a crescut de la 391 în 2014 la 456 în 2019, iar cel al asistenților medicali comunitari de la 982 în 2014 la 1.694 în 2019.

Acești profesioniști au asistat un număr crescând de beneficiari, după cum arată tabelul de mai jos.

An	Număr total de beneficiari, din care:	Femei însărcinate și devenite mame recent	Copii (cu vârsta sub 18 ani)
2017	618.380	31.750	135.500
2018	665.412	30.950	147.443
2019	765.232	27.650	299.100

Pentru a consolida acest instrument, MS a implementat mai multe proiecte, în completarea programului național de mediere sanitară, în 84 de comunități din 7 județe; aceste comunități au beneficiat de sprijin din partea unei echipe compuse dintr-un mediator sanitar și un asistent medical comunitar, angajați de autoritățile locale; activitatea lor a făcut posibilă o evaluare exactă a nevoilor de sănătate de bază ale comunității. În cadrul proiectului deja finalizat, aproape toate echipele

comunitare au fost angajate de primăria locală cu salarii plătite de MS, asigurând sustenabilitatea proiectului, iar centrele comunitare de sănătate integrate au fost dotate cu echipamente medicale de bază și IT.

MS a implementat un proiect care oferă orientări pentru nutriția sănătoasă și activitatea fizică a copiilor din școli și grădinițe, derulat cu ajutorul asistenților medicali comunitari, al asistenților medicali din cabinetele medicale școlare și al mediatorilor sanitari romi care au beneficiat de formare specială. Aceste activități au fost implementate anual în cadrul Programului național de promovare a sănătății.

De asemenea, printr-un proiect cu desfășurare până în 2022 în 139 de comunități urbane mici și comunități rurale, cu marginalizare medie sau severă, persoanele afectate de sărăcie vor beneficia, timp de 28 luni, de servicii medico-socio-educative, adaptate nevoilor lor identificate (sănătate, asistență și protecție socială, educație, încadrare în muncă, locuință și acte de identitate). Proiectul este corelat cu un alt program de finanțare, având ca scop dezvoltarea regională, deoarece acesta va finanța construirea sau renovarea și dotarea centrelor comunitare integrate, sediul echipelor comunitare integrate.

Mai multe detalii sunt prezentate în *Anexa 15*.

II.17.3. Prevenirea mortalității materne și infantile

II.17.3.1. Strategia Națională de Sănătate enumeră ca prim obiectiv strategic general îmbunătățirea sănătății și nutriției mamei și copilului și reducerea riscului de deces matern și infantil. Ca atare, gravidele și mamele tinere (precum și copiii sub 18 ani și alte categorii) sunt asigurate automat în sistemul de sănătate.

În cadrul implementării Strategiei, Institutul Național pentru Sănătatea Mamei și Copilului (INSMC) în parteneriat cu UNICEF România, a evaluat cauzele sociale și medicale ale mortalității infantile și materne, identificând în special nașterile premature, greutatea redusă la naștere a nou-născuților dacă gravidele, în cea mai mare parte vulnerabile social, nu și-au monitorizat sarcina.

Pachetul de servicii de bază disponibil pentru gravidă și mama tânără este detaliat în *Anexa 15*.

Aceste servicii medicale prestate în timpul spitalizării de zi (în ambulatoriu) sunt disponibile pentru fiecare gravidă care este trimisă de medicul generalist să solicite o programare la un furnizor de servicii medicale spitalicești din România care are o relație contractuală cu o casă de asigurări de sănătate, pentru tipurile de servicii de care are nevoie.

Potrivit Studiului sănătății reproducerii, România, 2016 – SSRR 2016, 92,9% din gravide au recurs la servicii prenatale în timpul sarcinii, cu o oarecare preponderență în mediul rural – aproape 2% – mai mare față de cel urban. 74,8% din gravide au avut prima consultație prenatală în trimestrul 1 de sarcină, 11,4% în trimestrul 2 și 1,3% în trimestrul 3 de sarcină.

Se observă o îmbunătățire a situației îngrijirii prenatale în trimestrul 1 de sarcină pentru femeile din mediul rural, de la 54% în 1999 la 66% în 2004 și 71,5% în 2016.

MS recomandă un număr de 10 consultații prenatale la gravidele fără risc. Potrivit SSRR din 2016, 30,9% dintre femei au raportat 10 sau mai multe consultații prenatale în 2016, un procent similar celui din 2004 (30,6%). Există în mediul rural o creștere a numărului gravidelor care au avut 10 sau peste 10 consultații prenatale comparativ cu 2004 (30,4% în 2016 față de 22% în 2004).

86,5% din gravide au beneficiat de consultații prenatale acordate de medicul specialist O-G, 58,2% de medicul de familie, 10,3 de asistente medicale și 4,7% de moașe. Există o scădere a diferențelor dintre mediul urban și cel rural în ceea ce privește îngrijirea prenatală, serviciile oferite de personal și numărul de servicii furnizate.

Deoarece malformațiile genetice reprezintă a treia cauză de deces la copii, MS a înființat 6 centre regionale de genetică medicală, finanțate din fonduri guvernamentale, prin intermediul programelor naționale de sănătate, în vederea creșterii capacității de diagnostic prenatal și consiliere genetică.

Serviciile medicale spitalicești pentru naștere se furnizează indiferent de statutul de asigurare al pacientului sau de existența unei trimeri medicale și se acoperă din Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate.

II.17.3.2. Pentru asistența medicală a copiilor prematuri, MS a introdus un sistem regionalizat de îngrijire pentru a garanta faptul că fiecare nou-născut se naște într-o unitate medicală care poate furniza servicii adecvate, pentru a reduce acest aspect semnificativ al mortalității infantile. Programele de instruire pentru profesioniștii implicați în îngrijirea mamei și copilului, inclusiv înființarea în 2016 a Unității de Asistență Materno-Fetală de Excelență în cadrul Institutului Național pentru Sănătatea Mamei și Copilului din București, urmăresc același obiectiv.

Întrucât cel mai grav risc pentru viața nou-născuților (0–3 luni) a fost identificat ca fiind greutatea redusă la naștere și în vederea standardizării asistenței medicale pentru această grupă de vârstă, începând din decembrie 2017, INSMC derulează, împreună cu Fundația CRED, proiectul „SPITAL-COMUNITATE, Flux de îngrijire continuă a nou-născutului și a sugarului cu risc crescut de îmbolnăvire și deces”, cu un buget de 2.065.619,45 EUR și o perioadă de implementare de 36 luni. În cadrul proiectului, 810 profesioniști din sectorul medical beneficiază de sesiuni de formare profesională pentru îmbunătățirea nivelului de competențe prin oferirea de servicii medicale adecvate și de calitate nou-născutului și sugarului care să conducă la scăderea numărului de decese neonatale și infantile, cu îmbunătățirea indicatorilor de sănătate a copilului; 5 ghiduri de practică medicală trebuie să fie revizuite sau actualizate cu privire la acest subiect.

În 2016, MS a implementat programul național „Mama și Copilul” cu un buget de peste 2,5 milioane de euro, destinat dotării a 123 de unități spitalicești (9 spitale aflate în subordinea Ministerului Sănătății și 114 unități spitalicești locale) cu 634 de incubatoare medicale. Acest program a continuat realizările proiectului *Reforma sistemului sanitar – faza a II-a*, implementat de MS cu sprijinul financiar acordat de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Europeană de Investiții (BEI), care are ca obiectiv reabilitarea maternităților și a unităților de asistență medicală neonatală și asigurarea de echipamente medicale, asistență tehnică și pregătire a personalului în asigurarea de servicii moderne de obstetrică, ginecologie și neonatologie.

Rata mortalității infantile în România a scăzut constant începând cu 2011 și în 2019 a înregistrat o scădere semnificativă, cu mai mult de o treime față de 2011 atât în comunitățile rurale, cât și în cele urbane. Datele statistice defalcate pe gen și reședință sunt prezentate în *Anexa 15*.

De asemenea, rata mortalității materne în România a scăzut și s-a înjumătățit în 2019 (10,6) comparativ cu 2011 (25,5). (A se vedea datele statistice din *Anexa 15*)

Nou-născutul, precum și mama sa, beneficiază de supraveghere medicală; sunt obligatorii vizitele periodice ale personalului medical la domiciliul copiilor până la împlinirea vârstei de un an. Scopul este de a monitoriza îndeaproape creșterea și dezvoltarea copiilor, de a instrui mamele să ofere condiții optime pentru creșterea și dezvoltarea copiilor, de a preveni abandonul, abuzul și neglijarea care ar avea consecințe negative în dezvoltarea armonioasă a copiilor. Potrivit SSRR 2016, 42,9% (o tendință pozitivă față de 38% în 2004) din mame au beneficiat de îngrijiri postnatale la domiciliu în cele 6 săptămâni după naștere, fără diferențe notabile între mediul urban și rural. În cadrul îngrijirilor la domiciliu, mamele primesc informații și consiliere legate de nutriție, îngrijirea copilului și planificare familială.

II.18. Sănătatea sexuală și sănătatea reproducerii

II.18.1. Strategia Națională de Sănătate, adoptată în 2015, include printre obiectivele sale strategice prevenirea și reducerea sarcinilor nedorite, a avortului la cerere și a mortalității materne prin avort. Măsurile au ca scop integrarea planificării familiale ca parte a pachetului de servicii de bază, distribuirea gratuită a produselor contraceptive și campanii de conștientizare.

Strategia identifică programul național de planificare familială ca fiind unul dintre instrumentele sale esențiale și enumeră următoarele măsuri prioritare pentru a sprijini acest obiectiv:

- i. creșterea capacității de planificare a programului, de previzionare a necesarului și monitorizare a distribuției de produse contraceptive gratuite, inclusiv a dovezilor electronice și a raportării stocurilor existente prin achiziție centralizată, asigurând continuitatea achiziției și distribuției, diversificarea metodelor contraceptive disponibile;
- ii. asigurarea accesului persoanelor eligibile la produse contraceptive distribuite gratuit;
- iii. creșterea acoperirii teritoriale cu furnizori de servicii integrate de planificare familială, în special prin formarea personalului din medicină primară, prioritar în zonele cu grupuri dezavantajate sau vulnerabile și prin dezvoltarea activității cabinetelor sau centrelor de planificare familială prin acordarea de noi competențe și servicii în domeniul sănătății reproducerii;
- iv. creșterea gradului de conștientizare și informare a populației privind opțiunile reproductive, în special țintirea grupurilor vulnerabile cu risc crescut de sarcini nedorite.

Obiectivele principale ale **programului național de planificare familială** au fost reducerea numărului mare de avorturi și a avorturilor cauzate de patologii, reducerea mortalității materne, respectarea drepturilor fundamentale ale femeilor și îmbunătățirea rolului femeilor în societate, inclusiv prin distribuirea de contraceptive gratuite. Potrivit SSRR 2016, 38,7% dintre femeile de vârstă fertilă folosesc metode de contracepție moderne. Se constată creșterea constantă a utilizării metodelor moderne de contracepție în rândul femeilor de vârstă fertilă, de la 23% în 1999 până la 34% în 2004 și 38,7% în 2016. Trebuie remarcată totodată creșterea ponderii femeilor în cuplu care utilizează mijloace moderne de contracepție de la 14% în 1993 la 30% în 1999 la 38% în 2004 și la 43,6% în 2018.

II.18.2. Prevenirea transmiterii HIV de la mamă la copil

Sistemul național de supraveghere a infecției HIV/SIDA din România este realizat de nouă centre regionale de monitorizare a infecției HIV/SIDA, care asigură evaluarea clinică și biologică a tuturor pacienților aflați în supraveghere activă, precum și stabilirea schemelor de tratament. Terapia antiretrovirală specifică este asigurată pacienților prin intermediul a 51 de spitale și secții de boli infecțioase.

Gravidele infectate cu HIV beneficiază de îngrijiri și servicii specifice oferite de cele nouă centre regionale și de spitalele și secțiile de boli infecțioase care trimit pacientele la maternități pentru a naște în mod corespunzător și în condiții de siguranță. Nou-născuții care au mamele infectate cu HIV se află sub supraveghere și monitorizare timp de 18 luni, prin intermediul celor nouă centre regionale HIV care asigură evaluarea clinică și biologică, profilaxia și tratamentul celor care rămân cu încărcătură virală detectabilă ulterior perioadei de profilaxie.

În ceea ce privește instrumentele de monitorizare, începând din 2013, România a implementat Registrul Național al Gravidelor Infectate HIV și nou-născutului expus perinatal HIV. Registrul stochează date privind mamele și copiii, în dinamică, printre care: timpul matern al diagnosticării HIV, evaluările virologice și imunologice apropiate de momentul nașterii, antecedentele terapeutice și de boală, coinfecțiile materne, factorii de risc; evaluarea copiilor constă în date privind nașterea, numărul inițial de CD4 și ARN HIV și dinamica și progresia bolilor în curs de tratament (pentru cei cu încărcătură virală detectabilă).

Tratamentul antiretroviral pentru femeile și gravidele infectate cu HIV se acordă pe baza recomandărilor formulate de Societatea Europeană Clinică de SIDA prin Ghidul EACS (*European AIDS Clinical Society's*). Profilaxia în cazul copiilor expuși la HIV se administrează în baza Protocolului național de supraveghere pentru copiii expuși la HIV, pe baza recomandărilor emise de Rețeaua Europeană Pediatrică pentru Tratamentul SIDA (*Paediatric European Network for treatment of AIDS – PENTA*).

Ultimul raport național privind situația epidemiei de HIV/SIDA în România, la sfârșitul anului 2019, publicat de Compartimentul pentru Monitorizarea și Evaluarea Infecției HIV/SIDA [din cadrul Institutului Național de Boli Infecțioase „Prof. Dr. Matei Balș”], a evidențiat o scădere a numărului de copii născuți din mame HIV pozitive, 1,6% dintre aceștia fiind expuși și infectați. Mai multe detalii sunt prezentate în *Anexa 15*.

II.18.3. Metodologia de reglementare a furnizării de servicii medicale în sistemul asigurărilor sociale de sănătate include, ca servicii medicale preventive, servicii dedicate pre-adolescenților și adolescenților, care includ, pe lângă consultații preventive privind sănătatea copilului, consilierea și depistarea bolilor cu transmitere sexuală, pentru persoanele cu comportament de risc; analize de laborator pentru sifilis, informații privind beneficiile vaccinării opționale împotriva HPV sau indicații privind vaccinarea împotriva HPV; consiliere pentru planificarea familială (pentru adolescenții care sunt activi sexual).

Consultațiile preventive pentru adulții cu vârste cuprinse între 18 și 39 de ani includ o componentă de planificare familială, orientată în funcție de dorința exprimată de pacient. Pentru toți pacienții, practicianul va consilia un comportament sexual responsabil (act sexual protejat). Obiectivele identificării unor riscuri semnificative legate de sănătatea reproducerii sunt:

- evitarea sarcinilor nedorite la femeile de vârstă fertilă (18-39 ani);
- planificarea de sarcini dorite pentru femeile de vârstă fertilă (18-39 ani);
- evitarea riscurilor de infecții cu boli transmisibile sexual la populația cu risc ridicat.

Analizele de laborator de care asiguratul poate beneficia în cadrul pachetului de servicii medicale de bază în cadrul asistenței medicale ambulatorii de specialitate pentru specialitățile de laborator includ analize pentru determinarea unei potențiale infecții cu hepatita B sau C, testarea HIV pentru gravide; analize pentru sifilis; citologie cervico-vaginală Babeș-Papanicolau.

INSMC a colaborat cu Asociația PartNET, Asociația SAMAS și Asociația Moașelor Independente în cadrul programului RENASC, desfășurat în perioada iunie 2018–octombrie 2019; programul a făcut posibilă construirea unei rețele naționale de promovare a sănătății reproducerii prin politici publice integrate, reunind 700 de persoane relevante din peste 45 de organizații, ONG-uri și instituții publice sau private. Programul include, de asemenea, creșterea informării și educării sexuale, precum și creșterea adresabilității la screeningul preconcepțional și prenatal. Rezultatul programului, respectiv Plan de măsuri pentru creșterea accesului la servicii de planificare familială, a fost aprobat de Ministerul Sănătății și va servi drept model pentru următorul cadru de politici strategice și un plan operațional pentru sănătate sexuală și a reproducerii în România 2020-2030.

II.18.4. Teme de educație sexuală se predau în cadrul unor discipline școlare obligatorii precum *Biologie, Educație civică, Consiliere și îndrumare*, sau în cadrul disciplinelor școlare opționale corespunzătoare predate la nivel național, regional și local sau incluse în oferta educațională a școlilor.

Începând din 2004, disciplina opțională „Educație pentru sănătate” a fost introdusă în toate instituțiile de învățământ. Printre subiectele abordate se numără: „Planuri de viață: familie, relații sociale, impactul vieții sexuale asupra viitorului”; „Sănătatea reproducerii și a familiei”; „Concepția și sarcina-riscurile sarcinii în pubertate și adolescență pentru mamă și copil”; „Sarcina nedorită și avortul - servicii sociale: planificare familială, consiliere”; „Comportament sexual responsabil”; „Infecții cu transmitere sexuală”; „Violență în sexualitate, abuzul sexual”; „Forme ale violenței în

familie (fizică, socială, economică, emoțională, sexuală)”; „Pornografia și prostituția”; „Legislația privitoare la sexualitate” etc. În perioada acoperită de raport, disciplina școlară opțională *Educație pentru sănătate* a fost predată în medie în 2.300 de școli pe an, iar numărul anual de elevi care au participat a variat între aproximativ 110.000 și 246.000.

O modificare legislativă recentă, din 2020, a Legii privind protecția și promovarea drepturilor copilului introduce obligația ca toate entitățile (fie ele din administrația centrală sau locală, publică sau privată) care au competențe în domeniul sănătății și educației să ia măsurile necesare pentru implementarea sistematică, cel puțin semestrial, a programelor de educație pentru viață, inclusiv a programelor de educație sexuală pentru copii, pentru a preveni contractarea bolilor cu transmitere sexuală și a sarcinilor în adolescență. MECS are obligația corespunzătoare de a facilita accesul tuturor studenților înscriși în învățământul preuniversitar la astfel de programe de educație pentru viață.

II.19. Măsuri pentru îmbunătățirea accesului efectiv la învățământul primar și secundar pentru toți copiii

II.19.1. Observații generale privind finanțarea sistemului de învățământ

Legea educației naționale a introdus un nivel minim de finanțare a educației naționale, stabilit la 6% din PIB-ul anual, urmând a se aloca anual prin lege. Cu toate acestea, având în vedere imperativul unui deficit bugetar maxim și necesitatea de a echilibra toate cheltuielile de la bugetul de stat, punerea în aplicare a acestei prevederi a fost amânată până în 2021; sumele au crescut în mod constant, astfel cum se indică în tabelul din *Anexa 16*. În plus, instituțiile de învățământ (atât de nivel preuniversitar, cât și universitar) pot să obțină și să utilizeze în mod autonom veniturile proprii.

Finanțarea educației naționale se face atât din bugetul de stat, cât și din bugetele autorităților administrative publice locale. Finanțarea instituțiilor de învățământ preuniversitar are trei componente – de bază, complementară și suplimentară. Finanțarea se face pe baza costului standard pentru fiecare elev/preșcolar, care se stabilește pentru fiecare nivel de educație, traseu și specializare/domeniu; creșterea valorii în perioada de referință, precum și detalii privind conținutul celor 3 tipuri de finanțare sunt prezentate în *Anexa 16*.

Creșterea salariilor cadrelor didactice în perioada 2014/15 și 2018/19 a fost de 181% pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar și primar și de 164% pentru cadrele didactice din învățământul secundar¹⁸ (unul dintre cele mai ridicate procente din UE).

II.19.2. Accesul la educație gratuită și de calitate pentru toți copiii

Legea educației prevede în mod clar că învățământul de stat este gratuit (art. 9) și că elevii și profesorii din învățământul de stat beneficiază de manuale școlare gratuite, atât pentru învățământul în limba română, cât și pentru cel în limbile minorităților naționale, în condițiile legii.

Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar prevede că comitetul de părinți al clasei poate decide să susțină, inclusiv financiar, clasa sau școala; această hotărâre nu este obligatorie pentru părinți și nu poate fi pusă în practică decât prin asociația de părinți cu personalitate juridică. În plus, regulamentul interzice implicarea elevilor sau a personalului din unitatea de învățământ în strângerea/gestionarea fondurilor; încălcarea interdicției constituie abatere disciplinară.

¹⁸ A se vedea https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/teacher_salaries_2018_19.pdf.
Cuantumul brut include contribuția la sistemul de sănătate, sistemul de asigurări sociale și sistemul de pensii.

Un sondaj realizat în 2018 de Salvați Copiii România¹⁹ a arătat că peste 81% din părinții respondenți au confirmat că nu este obligatorie contribuția cu bani pentru școală sau clasă; 72% din părinți nu au făcut nicio plată voluntară la fondul școlii și 44% la fondul clasei.

Legea nr. 1/2011 prevede că unitățile de învățământ pot să își extindă activitățile educaționale cu elevii prin programe *Școala după școală*. Activitățile oferite prin acest tip de servicii includ activități de consolidare a competențelor dobândite sau de accelerare a învățării, precum și activități de învățare remedială. De asemenea, oferă elevilor un spațiu sigur ca alternativă la petrecerea timpului liber în medii cu potențial dăunător.

Finanțarea acestui program poate fi asigurată din surse multiple, inclusiv din bugetele autorităților locale, iar în cazul elevilor din grupuri defavorizate, din bugetul de stat (detalii sunt prezentate în *Anexa 16*).

II.19.3. Accesul la învățământul primar și secundar pentru toți copiii și măsuri de garantare a accesului copiilor dezavantajați, în special al copiilor romi și al copiilor cu dizabilități

II.19.3.1. Pe lângă măsurile de asistență socială inițiate anterior, dedicate grupurilor vulnerabile²⁰, autoritățile au identificat noi stimulente pentru creșterea accesului și a participării la școală. Printre aceste măsuri se numără:

- *vouchere sociale* pentru stimularea participării copiilor din familii defavorizate la învățământul preșcolar (grădiniță), începând din 2015 (50 lei/lună, pentru o participare școlară mai mare de 50%);
- *rechizite școlare gratuite* pentru copiii din familii dezavantajate socio-economic: proiectul *Rechizite pentru preșcolari și elevi - șanse egale la educație*, implementat în perioada 2017–2019 de MECS, a oferit pachete cu materiale școlare unui număr de 51.539 de preșcolari și ghiozdane unui număr de 308.611 elevi din învățământul primar și gimnazial (clasele II-VIII). Proiectul a constituit un sprijin complementar pentru Programul Național de Aprovizionare a Școlilor, lansat în 2002, oferind pachete de rechizite școlare elevilor din învățământul primar și gimnazial care urmează cursuri cu program integral în instituțiile de învățământ de stat la începutul fiecărui an școlar;
- din 2016, MECS a implementat, în 50 de unități de învățământ preuniversitar de stat, un program-pilot *Masă caldă pentru elevi*, oferind sprijin alimentar preșcolariilor și elevilor, cu 54.709 beneficiari în anul școlar 2018-2019. Din februarie 2020, acesta a fost extins la 150 de școli.

II.19.3.2. Au fost continuate măsurile afirmative pentru elevii și tinerii romi care au fost lansate anterior, ca de exemplu: acordarea anuală a unor locuri separate pentru elevii/studentii romi la admiterea în licee/universități; instruirea anuală a mediatorilor școlari (în general, etnici romi); formarea inițială a tinerilor romi prin învățare la distanță/reducerea cursurilor cu frecvență pentru a deveni cadre didactice în comunitățile de romi; formarea anuală prin cursuri intensive pentru profesori în domeniul istoriei și limbii romilor cu sprijinul UNICEF; sprijin anual pentru asigurarea educației în limba romani în unitățile de învățământ preșcolar și primar; precum și predarea istoriei, culturii și limbii romani la nivel primar și secundar.

¹⁹ <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/7d/7da9f60a-0725-43a7-b04b-a717ca489210.pdf>.

²⁰ - transport gratuit (cu autobuze școlare) pentru elevii din comunitățile izolate la școală/rambursarea cheltuielilor de transport pentru naveta elevilor pe distanțe de până la 50 km;

- stimulente financiare pentru elevii care nu pot beneficia de educație în orașele lor natale;
- gustări zilnice pentru copiii din unitățile de învățământ preșcolar, primar și secundar, constând în fructe, legume, lapte și produse lactate pentru preșcolari și elevi din unitățile de învățământ;
- burse speciale pentru copiii din grupuri dezavantajate pentru stimularea participării la liceu (180 lei/lună); burse speciale pentru copiii care frecventează școli profesionale (200 lei/lună);
- sprijin financiar special pentru copiii din grupuri dezavantajate pentru achiziționarea unui computer personal (200 lei);
- clase cu număr redus de elevi în mediul rural și în comunitățile cu populație minoritară.

În cadrul Granturilor SEE 2014-2021, programul Educație, burse, ucenicie și antreprenoriat pentru tineri – ESAYEP (*Education, Scholarships, Apprenticeships, Youth Entrepreneurship Programme*), care include o componentă destinată elevilor romi (cu un buget total de 1.411.756 EUR) a permis finanțarea a 7 proiecte privind școala și educația incluzivă, toleranța, mediile multiculturale, antidiscriminarea și cetățenia democratică, precum și formarea profesorilor pe teme conexe. Fiecare dintre proiectele finanțate include următoarele activități care urmează să se desfășoare în școlile partenere:

- formarea cadrelor didactice care lucrează cu copii romi cu privire la modalitățile de facilitare a incluziunii acestor copii (abordări de predare centrate pe elevi, școală incluzivă și predare într-un mediu multicultural, democrație și educație cetățenească activă, drepturile omului/copilului, toleranță, antidiscriminare);
- elaborarea de programe de învățământ și materiale educaționale privind mediul multicultural și incluziv;
- activități de învățare și conștientizare cu privire la problema antidiscriminării, precum și activități de conștientizare și dezvoltare a competențelor privind incluziunea, organizate în comun cu părinți romi și neromi.

Autoritățile au continuat implementarea *programului de mediere școlară*, dedicat ajutorării copiilor vulnerabili/romi în educație. Pentru a asigura numărul necesar de profesioniști în domeniu, aproximativ 30–60 de mediatori sunt instruiți în fiecare an de MECS, prin intermediul Caselor Corpului Didactic sau în parteneriat cu ONG-uri consacrate. În ultimii 4 ani, de exemplu, 284 de persoane au fost instruite ca mediatori școlari. În prezent, există aproximativ 450 de mediatori școlari (75% din aceștia sunt de etnie romă) care lucrează anual în sistemul educațional, în toate județele.

În plus, cadrelor didactice, indiferent de specializare, li se oferă anual programe de formare și cursuri acreditate pe teme precum șanse egale în educație, interculturalitate și incluziune în și prin educație, drepturile omului și drepturile copilului. Aceste cursuri și programe de formare abordează, de asemenea, tematica prevenirii și combaterii discriminării și segregării romilor în educație.

II.19.3.3. În 2016, s-a realizat reforma cadrului juridic privind incluziunea și desegregarea școlară. Unul dintre rezultate a fost adoptarea *Ordinului-cadru nr. 6134/2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar*, de modificare a regulamentului ministerial anterior în acest domeniu.

Ordinul prevede interzicerea tuturor formelor de segregare școlară, adică segregarea bazată pe performanțele școlare, statutul socioeconomic al familiilor, mediul de rezidență, dizabilitate, cerințe educaționale speciale, pe lângă criteriul etnic. De asemenea, ordinul a completat cadrul juridic existent prin introducerea de indicatori relevanți privind educația de calitate și sancțiunile specifice și relevante și prevede elaborarea și aprobarea, prin ordin al ministrului, a *Metodologiei de monitorizare a segregării școlare* pentru toate criteriile sus-menționate și, respectiv, a *Metodologiei de prevenire și intervenție în situațiile de segregare școlară*.

Prin Ordinul nr. 6134/2016 s-a înființat *Comisia Națională pentru Desegregare și Incluziune Educațională* – o structură specializată a MECS al cărei scop general este prevenirea segregării școlare și a cărei sarcină, printre altele, este de a aproba cele două metodologii sus-menționate. *Metodologia de monitorizare a segregării școlare* a fost adoptată în 2019.

Prin ordinul respectiv se consolidează, de asemenea, rolul inspectoratelor școlare județene în prevenirea și eliminarea tuturor formelor de segregare școlară, precum și rolul *Comisiilor pentru prevenirea și eliminarea violenței, a faptelor de corupție și discriminării în mediul școlar și promovarea interculturalității*, care funcționează în fiecare unitate de învățământ. Aceste comisii sunt stabilite în *Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar* și funcționează permanent începând din anul școlar 2016-2017.

Măsurile afirmative implementate în mod continuu includ: crearea de grupuri/clase mixte în învățământul preșcolar, primar și gimnazial (se interzice crearea de grupuri/clase/școli de romi pe motive legate de studiul limbii romani și/sau al istoriei și tradițiilor romilor); colaborarea cu mediatori școlari sau alt reprezentant comunitar pentru efectuarea recensămintelor școlare, încurajând în același timp părinții romi să își înscrie copiii la școală în fiecare an; rezervarea unui număr de locuri în toate clasele, pentru a ține seama de înscrierea la școală cu întârziere a copiilor; interzicerea înscrierii elevilor romi în grupuri/clase de educație specială și școli de educație specială integrată, prin diagnosticarea abuzivă și neprofesionistă a elevilor romi ca având dificultăți de învățare; partajarea spațiilor și facilităților școlare de către toți elevii, indiferent de etnia lor.

Din anul școlar 2017-2018, Metodologia de înscriere a copiilor în învățământul primar prevede că inspectoratele școlare județene pot decide reconfigurarea circumscripțiilor școlare pentru a elimina posibilitatea segregării școlare în funcție de locul de domiciliu/reședință.

II.19.3.4. Luând în considerare rolul fundamental al educației copiilor preșcolari în dezvoltarea pregătirii copiilor pentru școală, autoritățile au concentrat o parte din eforturile lor pentru a asigura înscrierea copiilor în grădinițe. După finalizarea *Proiectului de Educație Timpurie Incluzivă 2007-2013*²¹ și „*Toți la grădiniță, toți în clasa I! - Programe integrate pentru creșterea accesului la educație și a nivelului educațional al copiilor din comunitățile defavorizate, cu precădere rromi*”²², și pornind de la programul „*Fiecare copil la grădiniță*” 2010-2015²³, Guvernul a propus un nou stimulent pentru a încuraja accesul copiilor din grupurile dezavantajate sau vulnerabile la educație – tichetele sociale pentru grădiniță.

O modificare din 2019 a Legii educației naționale prevede că grupa mare din învățământul preșcolar va deveni obligatorie până în 2020 cel târziu, grupa mijlocie până cel târziu în 2023 și, respectiv, grupa mică până în 2030.

În plus, alte tipuri de programe de sprijin educațional sunt implementate în comunitățile defavorizate, inclusiv comunitățile rome, în parteneriat cu ONG-uri (*Fiecare copil merită o poveste și Atelierele de vară „Șotron”* – Asociația OvidiuRo și *România crește cu tine* – Centrul Step by Step pentru Educație și Dezvoltare Profesională, Asociația Internațională Step by Step, Reprezentanța UNICEF în România, Fundația Jacobs și Fundația Botnar).

Inspectoratele școlare județene, în colaborare cu școli, primării și ONG-uri implementează anual, începând din 2000, programul *Grădinițe de vară*, care vizează copiii din grupurile defavorizate, în special copiii romi care nu au frecventat grădinița. În cadrul activităților oferite, se pune accent pe asigurarea pregătirii școlare a copiilor și pe îmbunătățirea competenței lingvistice a acestora în limba română. În timpul programului se asigură, de asemenea, măsuri sociale complementare precum furnizarea de mese, de rechizite școlare și ocazional, de îmbrăcăminte și încălțăminte.

În vederea îmbunătățirii calității educației preșcolare și a dezvoltării infrastructurii necesare corespunzătoare, MECS a demarat în 2009 implementarea *Proiectului privind reforma educației timpurii* (P.R.E.T.), care urmează să se finalizeze în decembrie 2021. Obiectivele proiectului includ formarea și perfecționarea personalului din grădinițe, precum și furnizarea de materiale educaționale și construcții noi pentru aproape 400 de grădinițe. Formarea a peste 60.000 de membri ai personalului din grădinițe (manageri, cadre didactice, asistente, administratori și alte categorii) s-a finalizat în martie 2019; s-au elaborat 7 module de formare specifice, s-a înființat o rețea de 325 de Centre de Resurse pentru Educație și Dezvoltare și s-au dotat cu material didactic 12.500 de grădinițe și unități școlare în care se desfășoară activitățile clasei pregătitoare.

²¹ finanțat de BM și de Guvernul României și având ca beneficiari 2.000 de copii, 1.500 de părinți și 2.500 de cadre didactice și medicale

²² acest lucru a asigurat participarea a peste 8.400 de copii din mediul rural, expuși riscului de părăsire timpurie a școlii, la activitățile celor 423 de grădinițe de vară în 2010

²³ pilotat în perioada 2010-2015 de Asociația OvidiuRo în parteneriat cu MECS

Componenta privind reabilitarea infrastructurii și dezvoltarea urmează să se finalizeze până la 31 decembrie 2021. În prezent, s-au finalizat lucrările la 229 de grădinițe și sunt în execuție lucrări pentru 139 de grădinițe.

În august 2019, s-a aprobat noul *Curriculum pentru educație timpurie* (0-6 ani). Noul curriculum asigură o viziune actualizată și îmbunătățită asupra educației timpurii și se axează în mod explicit pe domeniile dezvoltării (cognitive, fizice, lingvistice și de alfabetizare, socio-emoționale și capacitățile și atitudinea în învățare), precum și pe jocul liber și sprijinul individual pentru dezvoltare și învățare.

Pentru a sprijini în continuare elevii de liceu din grupurile vulnerabile, MECS implementează, în perioada 2015-2022, *Proiectul privind Învățământul Secundar/Romania Secondary Education Project* (ROSE) (cu un cost estimat de 200 de milioane de euro, finanțat integral printr-un împrumut acordat de BIRD) (prezentat în detaliu în *Anexa 16*).

Proiectul își propune să contribuie la reducerea abandonului în învățământul secundar și terțiar și la creșterea ratei de promovare a examenului de bacalaureat. Include două tipuri de intervenții: Componenta 1 - Intervenții la nivelul liceelor și intervenții sistemice; și Componenta 2 - Intervenții la nivelul universităților din sistemul public de învățământ.

În cadrul Componentei 1, în prezent sunt în curs de implementare 728 de granturi, în cuantum de 333.530 mil lei; începând din 2017, peste 143.653 de elevi (din care 74.801 fete) din liceele beneficiare au participat la activități pedagogice, de sprijin și extrașcolare organizate pentru a sprijini tranziția elevilor de la învățământul secundar superior în învățământul superior, creșterea frecvenței școlii și a ratei de promovare a examenelor de absolvire și bacalaureat.

Analiza indicatorilor de dezvoltare a proiectului colectați la sfârșitul anului școlar 2018-2019 (al doilea an de implementare) arată progrese în multe dintre unitățile sprijinite de proiect:

- rata abandonului școlar în școlile sprijinite de proiect a scăzut de la 6,5% la 3%;
- procentul de licee cu o rată a abandonului școlar de peste 7% a scăzut de la 23,1% la 15,52% în școlile sprijinite de proiect;
- rata medie de absolvire a crescut de la 86,9% la 95,57% în școlile sprijinite de proiect;
- rata medie de promovare a examenului de bacalaureat a crescut la 62,93% în liceele sprijinite de proiect (de la 49,6%).

Subcomponenta care vizează intervențiile sistemice sprijină toate liceele pentru îmbunătățirea ratei de tranziție în învățământul superior, prin revizuirea programei de învățământ secundar superior și actualizarea instrumentelor de evaluare. Participarea elevilor români la evaluarea internațională TIMSS în perioada aprilie-iunie 2019, precum și participarea studenților români la PISA 2022 sunt finanțate prin intermediul acestei subcomponente.

Componenta dedicată intervențiilor la nivel universitar sprijină activitățile care răspund nevoilor studenților cu risc ridicat de abandon al universității în primul an de studiu, în special ale celor din grupuri defavorizate.

II.19.4. Prevenirea abandonului școlar și combaterea efectelor negative ale acestuia

II.19.4.1. Deși nu s-a atins obiectivul de reducere a ratei părăsirii timpurii a școlii (PTS), stabilit în Strategia națională la 11,3% pentru 2020, evoluția acestui indicator a fost în scădere în perioada 2015–2019. Astfel, rata părăsirii timpurii a școlii a scăzut de la 19,1% în 2015 la 15,3% în 2019.

Până în prezent, implementarea strategiei a fost evaluată în cadrul a trei exerciții de monitorizare, desfășurate în 2017 (care a inclus anii 2015 și 2016), 2018 și 2019 (a se vedea *Anexa 16*).

II.19.4.2. În 2017, MECS a lansat proiectul la scară largă *Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți* (CRED) (a se vedea *Anexa 16*), în cadrul reformei curriculare în desfășurare. Obiectivul

său general este de a preveni părăsirea timpurie a școlii prin măsuri sistemice care vizează implementarea inovatoare și durabilă a noului curriculum. Proiectul va oferi formarea la locul de muncă a 55.000 de cadre didactice din învățământul primar și gimnazial pentru o abordare metodologică centrată pe competențe cheie, în acord cu noul curriculum și adaptarea activităților de învățare la nevoile specifice ale fiecărui elev, inclusiv ale celor aflați în risc de abandon școlar. Un domeniu căruia MECS i-a acordat în mod constant atenția cuvenită este îmbunătățirea și dezvoltarea în continuare a programului *A doua șansă*, adresat adolescenților/tinerilor/adulților care nu au finalizat învățământul primar și gimnazial obligatoriu. Anual, numărul beneficiarilor variază între 5.000 și 7.000, din care aproximativ 60% sunt etnici romi: 2015 - 12.597 de participanți în 287 de școli; 2016 - 4.983 de beneficiari pentru învățământul primar și 8.366 de beneficiari pentru învățământul secundar inferior; în anul școlar 2017-2018, 2.130 de tineri au beneficiat de învățământul primar, iar 3.525 de tineri au beneficiat de cel secundar inferior.

De asemenea, în cursul anului 2019, s-au lansat două apeluri de proiecte de tip *a doua șansă*:

i. *Măsuri de educație de tip a doua șansă* - se vor finanța proiecte pentru programe de educație adecvate de tip a doua șansă, cu un buget total de 163.454 milioane EUR, din care 144.995.431 EUR pentru proiectele dedicate regiunilor mai puțin dezvoltate.

ii. Apelul *Măsuri de educație de tip a doua șansă pentru tinerii NEETs* - este dedicat proiectelor care îi sprijină pe aceștia pentru învățământul obligatoriu, cu accent special pe persoanele din mediul rural și cele aparținând minorității romi, cu suma totală disponibilă de 122,5 milioane EUR (din care 118,6 milioane EUR destinate regiunilor mai puțin dezvoltate).

În 2016, MECS a lansat două apeluri de proiecte competitive care sprijină *Strategia pentru Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii*, având ca obiectiv reducerea și prevenirea părăsirii timpurii a școlii și promovarea accesului egal la învățământ de calitate, și anume „*Profesori motivați în școli defavorizate*” și „*Școală pentru toți*” (a se vedea *Anexa 16*). Implementarea acestora se axează pe acordarea de sprijin profesorilor și elevilor aflați în risc de abandon școlar și au început în 2018.

II.20. Drepturile lingvistice și culturale ale minorităților naționale

II.20.1. Posibilitatea minorităților naționale să își exprime și să își dezvolte cultura, tradițiile și obiceiurile în propria lor limbă

II.20.1.1. În perioada 2014-2019, diverse legi au introdus zile de sărbătoare pentru majoritatea limbilor minoritare (slovacă, cehă, bulgară, maghiară, sârbă, turcă, idiș, macedoneană, ucraineană, greacă și romani). Pentru sărbătorirea acestor zile, au loc evenimente culturale în sate și orașe locuite de persoane aparținând minorităților naționale, iar societățile publice de radiodifuziune sau televiziune sunt încurajate să includă în programele lor spectacole sau transmisiuni dedicate acestor evenimente.

În plus, DRI organizează anual evenimente pentru a sărbători limbile minorităților și studiul acestora: Ziua Internațională a Limbii Materne, evenimentul *LiguaFEST*, standul Diversitate Etnică (în cadrul Târgului Internațional „*GAUDEAMUS*” Carte de Învățătură și dedicat literaturii, presei și tradițiilor minorităților naționale).

II.20.1.2. Sprijinul acordat organizațiilor minorităților naționale a continuat să fie semnificativ și se concentrează pe două obiective majore, și anume stimularea dialogului și cooperării între toate grupurile etnice și, de asemenea, între majoritatea și minoritățile naționale, precum și asigurarea participării internaționale la dialogul intercultural, promovând expertiza dobândită de România în acest domeniu.

În perioada 2016-2019, s-au alocat 15,5 milioane de lei pentru finanțarea activităților și proiectelor interetnice, promovând identitatea culturală, lingvistică și religioasă, precum și drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale pentru combaterea intoleranței. Aceste proiecte au avut ca scop în principal:

- Promovarea dialogului intercultural în țară și în străinătate, consolidarea cooperării dintre minoritățile naționale și majoritate;
- Promovarea consolidării patrimoniului cultural material și spiritual al minorităților naționale și
- Promovarea educației interculturale prin metode informale și prin cooperare cu sistemul public de învățământ.

DRI a implementat prin eforturi proprii 59 de proiecte, a colaborat cu alte instituții și cu ONG-uri pentru 50 de proiecte și a finanțat, prin fonduri nerambursabile, 206 proiecte depuse de ONG-uri.

Mai mult, DRI sprijină cele 18 organizații ale minorităților naționale prin alocarea de fonduri pentru finanțarea unor activități ale acestora, în legătură cu publicarea de cărți, manuale, manuale școlare în limba minoritară sau bilingve, promovarea de emisiuni prin radio sau televiziune, organizarea de evenimente cultural-științifice în România sau în străinătate; departamentul finanțează, de asemenea, contribuția națională la programe finanțate din fonduri europene care sunt implementate de organizațiile minorităților naționale și care au ca obiectiv dezvoltarea comunității. Pentru perioada 2016-2019, sprijinul financiar a avut un quantum mai mare de 456 milioane lei. Organizațiile își păstrează libertatea de a decide cu privire la scopurile specifice și la sumele cheltuite pentru fiecare categorie de activitate.

II.20.1.2. În ceea ce privește accesul la mass-media și exprimarea, de către persoanele aparținând minorităților naționale, a culturii și tradițiilor proprii, în propria lor limbă, Legea audiovizualului prevede obligația radiodifuzorilor de a oferi spațiu pentru emisiuni adresate celor 20 de minorități recunoscute în România, astfel încât limba, credința, tradițiile și obiceiurile acestora să fie reprezentative în serviciile media audiovizuale.

Programele produse și difuzate de Societatea Română de Televiziune (TVR) joacă un rol important în difuzarea mesajului de identitate. Potrivit raportului de activitate al TVR pentru 2018, canalele TVR din țară și din București au alocat sloturi pentru programe destinate minorităților.

Serviciile de televiziune difuzează emisiuni în limbile minorităților naționale, în principal în maghiară – în localități din județele Covasna, Harghita, Mureș, Cluj, Maramureș, Satu Mare, Bihor, Brașov, Arad. Există, de asemenea, programe pentru populația romă, germană, sârbă, turcă, ucraineană, ruso-lipoveană, cehă, slovacă, bulgară, croată, tătară și chiar italiană.

Ar trebui menționat faptul că, în rândul radiodifuzorilor privați, 29 de posturi de televiziune difuzează numai programe în limba maghiară (dintre care 3 sunt doar videotext), iar 13 posturi de televiziune difuzează emisiuni în limbile minorităților naționale: maghiară - 13, germană - 6, bulgară - 1 și romă - 1. Există, de asemenea, un canal de nișă italoфон, bilingv pentru România – Telestar 1, cu acoperire națională și internațională.

În materie de programe radio, Consiliul Național al Audiovizualului a acordat 36 de licențe audiovizuale pentru difuzarea de programe exclusiv în limba maghiară în localități din 9 județe. De asemenea, 33 de canale radio difuzează programe în limbile minorităților naționale, după cum urmează: maghiară - 24, germană - 2, romani - 9, aromână - 4, sârbă - 2 și turcă - 1. La acestea se adaugă programele radio produse și difuzate de Societatea Română de Radiodifuziune (SRR) prin intermediul „*Programului maghiaro-german*”, în limbile maghiară și germană, precum și prin intermediul canalelor regionale, care difuzează programe de radiodifuziune pentru comunitățile locale, în 17 limbi minoritare.

De asemenea, DRI finanțează, în mod recurent, diverse proiecte inițiate de ONG-uri sau asociații culturale, pentru instruirea editorilor din serviciile media audiovizuale ale minorităților naționale, pentru promovarea creației cinematografice și a artei contemporane într-un mediu interetic.

II.20.1.3. În perioada 2014–2019, prin programul Proiecte Culturale Prioritare și programul Nevoi Culturale de Urgență, MC a sprijinit implementarea a aproximativ 110 proiecte culturale care au avut ca obiectiv general dobândirea de cunoștințe despre folclorul tradițional și promovarea acestuia, a festivalurilor și a altor forme de exprimare și inițiative specifice în limbile regionale sau minoritare sau legate de acestea.

Componenta financiară pentru implementarea unor astfel de proiecte în cadrul programelor Proiecte Culturale Prioritare și Nevoi Culturale de Urgență ale MC este prezentată mai jos:

Valoare	An	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	LEI		380.000	280.000	441.097	420.000	355.000
EUR *)		85.500	63.000	98.220	92.000	76.295	112.745

*) la cursul de schimb valutar mediu anual

Multe dintre evenimentele culturale realizate oferă o reflectare creativă și cuprinzătoare a viziunii de a promova dialogul între culturi, diversitatea etnică și interacțiunea interdisciplinară în promovarea identității etnice prin valorificarea patrimoniului cultural mobil și imobil și prin utilizarea atât a mijloacelor de exprimare contemporane, cât și a celor tradiționale.

II.20.2. Măsurile de încurajare a cunoașterii istoriei, tradițiilor și culturii diferitelor grupuri prin educație și acces la informații

Astfel cum se indică în Secțiunea I, cadrul legal recunoaște fiecărei persoane care aparține unei minorități dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, la toate nivelurile, tipurile și formele de învățământ; modificările aduse legii în 2018 au consolidat organizarea educației elevilor care studiază în limba maternă sau studiază limba maternă ca materie școlară. În acest sens, costul standard pentru fiecare elev/preșcolar utilizat la acordarea finanțării de bază unităților de învățământ preuniversitar în care se desfășoară predarea limbilor minorităților naționale se calculează în funcție de un coeficient crescut bazat pe factori de corecție care iau în considerare predarea în limba minorităților naționale sau a limbii minorității naționale.

Reorganizarea sau dizolvarea oricăror grupuri de studiu, inclusiv a celor care aparțin educației în limba maternă, poate avea loc numai cu aprobarea MECS, a Comisiei de învățământ a Consiliului Minorităților Naționale și a organizației care reprezintă minoritatea națională în Parlamentul României.

În cadrul reformei programei școlare naționale începute în 2012, programa școlară pentru disciplina Istorie pentru clasa a IV-a (învățământ primar) a fost revizuită pentru a reflecta mai bine diferitele dimensiuni ale diversității, inclusiv cea etnică, și include teme precum: „*Popoare de ieri și de astăzi: Dacii, romanii, grecii, galii, slavii, turcii, românii, francezii, ungurii, germanii, rușii, sârbii, bulgarii*”.

Totodată, a fost revizuită și programa școlară pentru disciplina Istorie studiată în învățământul secundar inferior (clasele V-VIII), care include acum elemente de istorie legate de minoritățile naționale: „*Diversitate etnică și religioasă în spațiul românesc*”, „*Minorități naționale în România*”, „*Holocaust-ul în România: evreii și romii*”. Elevii care învață în școli/secții cu predare în limba maternă sau care studiază limba maternă ca disciplină școlară în școli în care predarea se face în limba română au în programa de bază pentru clasele VI și VII disciplina *Istoria și tradițiile minorităților*, corespunzătoare fiecărei minorități naționale.

Disciplina școlară *Educație interculturală* a fost introdusă în programa școlară pentru clasa a VI-a, concentrându-se pe valorile și principiile unei societăți interculturale și practicile de clasă care permit elevilor să profite de propria lor cultură și să aprecieze alte culturi (minorități, migranți etc.).

Elevii au, de asemenea, posibilitatea de a alege din curriculum-ul la decizia școlii (CDS) pentru învățământul gimnazial discipline precum: *Istorie orală: Istorie trăită-Istorie povestită, Educație interculturală, Istoria minorităților naționale*, precum și *Istoria poporului evreu. Holocaustul etc.*

Conform legii, cadrele didactice care predau în limba minorităților naționale au dreptul la formare și dezvoltare în limba de predare, în țară sau în străinătate.

Formarea continuă a cadrelor didactice este asigurată prin cursuri de formare oferite de inspectoratele școlare, Casele Corpului Didactic, universități, precum și cu sprijinul uniunilor minorităților naționale sau al uniunilor cadrelor didactice aparținând minorităților naționale. În 2018, la Oradea s-a înființat *Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Maghiară*, care oferă activități de perfecționare și formare continuă cadrelor didactice și membrilor personalului auxiliar care predau în limba maghiară.

În cadrul proiectului CRED, una dintre orientările pentru implementarea noii programe școlare este dedicată disciplinei Istoria și tradițiile minorităților. În sprijinul profesorilor de istorie care predau acest curs opțional, s-a elaborat un manual pentru profesori, la inițiativa *Proiectului pentru Relații Etnice și DRI*.

DRI a dezvoltat totodată proiecte de sprijinire a formării în domeniul educației multiculturale pentru cadre didactice – un ghid privind educația interculturală pentru formatori și cadre didactice, sesiuni de formare interactive care abordează nediscriminarea, drepturile omului.

În plus, DRI a colaborat în parteneriat cu MECS și cu organizațiile minorităților naționale într-o campanie online de facilitare a accesului părinților și studenților la învățământ în limba unei minorități naționale și de dezvoltare a competențelor de comunicare în limba maternă. Astfel, informațiile practice privind documentele necesare, programul de înscriere la școală, unitățile de învățământ care predau în limbile materne sunt afișate pe website-urile facultății și MECS.

II.20.3. Măsuri de încurajare a cunoașterii istoriei, tradițiilor și culturii comunității rome, care trăiesc în statul parte

II.20.3.1. În ceea ce privește învățarea limbii romani și a istoriei și tradițiilor specifice ca factori care permit incluziunea, elevii romi au posibilitatea de a studia în limba romani (ciclul primar și secundar inferior) în anumite județe, precum și posibilitatea de a studia limba, istoria și cultura romani, ca discipline școlare suplimentare, în 39 de județe.

În ultimii trei ani (2017-2019), între 7 și 10 grupuri preșcolare, care oferă predare bilingvă, au fost organizate anual în opt județe, cu un total de 210-225 de copii în fiecare an.

În ceea ce privește predarea limbii romani, s-au organizat în mod constant cursuri privind limba romani și metodologia de predare corespunzătoare acestora, precum și predarea limbii romani sau în această limbă, inclusiv a disciplinei școlare „Istoria și tradițiile romilor”. Cursurile pentru rromanipen în materie de educație sunt oferite în mod constant de Casele Corpului Didactic. De exemplu, în 2019, au fost oferite 16 astfel de cursuri, la care au participat aproximativ 600 de cadre didactice.

În plus, în cadrul aplicării Strategiei de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome, DRI a început în 2016, în cooperare cu MECS, o platformă de proiect axată pe limba romani: *Limba maternă romani; istoria, tradițiile și obiceiurile rome în contextul educațional intercultural al învățământului universitar*.

DRI a organizat, de asemenea, Conferința națională a tinerilor romi, un eveniment care oferă tinerilor studenți romi posibilitatea de a se familiariza cu istoria, tradițiile și etosul romilor, precum și de a se familiariza cu cunoștințe pentru o conducere modernă, pentru a stimula tinerii reprezentanți ai comunității să își asume poziția de reprezentant al comunității la nivel local/județean/național.

III. Alte recomandări adresate statului parte

III.1. Asistența pentru dezvoltare oferită de România

În calitate de stat membru al Uniunii Europene (UE), România s-a angajat ca până în 2030 să acorde asistență oficială pentru dezvoltare într-un quantum până la 0,33% din venitul național brut; acest angajament derivă din angajamentul colectiv din cadrul Consiliului European, care a stabilit pentru statele care aderă la UE înainte de 2002 un prag de 0,7% și pentru cele care aderă ulterior un obiectiv de 0,33% până în 2030. Ca atare, în prezent, România se află la un nivel de 0,11%, dar a înregistrat o creștere netă a quantumului asistenței oficiale pentru dezvoltare de 1,075 miliarde lei în 2019 (cu o valoare netă de 980,9 miliarde lei în 2018 și 889,7 miliarde lei în 2017).

Proiectele implementate în perioada 2011-2019 în beneficiul țărilor în curs de dezvoltare, prin formare și transfer de expertiză, au avut toate o componentă privind drepturile omului: reforma sistemului penitenciar din Libia (2013-2014), protecția drepturilor copilului în Republica Moldova și Georgia (2014), drepturile tinerilor în Republica Moldova (2014, 2016), drepturile femeilor, precum și chestiuni de pace și securitate (2017, 2019).

Drepturile sociale s-au aflat în centrul unei serii de proiecte implementate de autoritățile naționale în beneficiul țărilor terțe:

- burse universitare de doctorat/postdoctorale, scutiri de taxe și cursuri de învățare în limba română pentru studenți din țări în curs de dezvoltare (aceste burse și beneficii educaționale au reprezentat 80% din asistența bilaterală pentru dezvoltare); reabilitarea clădirilor unităților de învățământ din Republica Moldova (2014-2018);
- realizarea unui nivel de trai decent prin accesul la apă potabilă pentru refugiați sirieni din Irak, studii de fezabilitate pentru operaționalizarea stațiilor de epurare, ajutoare alimentare;
- contribuții financiare la OMS, UNFPA și SEEHN, precum și reabilitarea spitalelor regionale din Ucraina și Republica Moldova și dotarea acestora cu aparatură medicală.

III.2. Diseminarea observațiilor finale

Observațiile finale din 2014 au fost diseminate autorităților naționale și, după cum s-a indicat în prima parte a acestui raport, o gamă largă de instituții au contribuit la acest raport.

În 2020, MAE a semnat un Memorandum de cooperare cu Institutul European din România (IER), instituție cu o vastă expertiză în traduceri juridice internaționale și europene, pentru a începe traducerea în limba română a celor mai relevante documente din procesul de monitorizare la nivelul ONU; astfel, observațiile finale, comentariile generale, rapoartele tematice, recomandările UPR (*Universal Periodic Review* – evaluare periodică universală) vor fi traduse treptat în limba română și puse la dispoziție online, pe website-ul IER. În plus, acestea vor fi transmise autorităților naționale în vederea implementării.

III.3. Ratificarea tratatelor internaționale privind drepturile omului la nivel ONU

III.3.1. Cu privire la ratificarea Convenției internaționale privind protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora, observăm că principiile fundamentale exprimate în text sunt cuprinse în legislația națională existentă, care este în conformitate cu reglementările UE în acest domeniu. România își menține angajamentul deplin față de protecția drepturilor membrilor tuturor grupurilor vulnerabile, inclusiv ale migranților.

III.3.2. În ceea ce privește Protocolul opțional la Convenție, partea română este încă în curs de evaluare a modificărilor pe care le-ar implica o astfel de ratificare, din perspectiva căilor de atac interne și având în vedere caracterul complex al obligațiilor pe care le implică Pactul.

III.3.3. România a inițiat ratificarea Convenției internaționale privind protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate; procesul se află încă în primele etape, prin urmare nu se poate prevedea un calendar pentru depunerea instrumentului de ratificare.